



# PROGRAMFÜZET

MAGYAR  
TAPASZTALATI TANULÁS  
KONFERENCIA

2015.06.19-21

Dobogókő





**ösvény 2015.**

MAGYAR TAPASZTALATI  
TANULÁS KONFERENCIA

## bevezető

Régi álmunk válik valóra ennek az eseménynek a jóvoltából: sok izgalmas külföldi konferencia és képzés után végre eljött az ideje, hogy itthon, SAJÁT KÖREINKBEN is lehetőség nyílik találkozni, tapasztalni, reflektálni és tanulni. Arról ami összeköt bennünket: magáról a tapasztalati tanulásról. Reményeink szerint nagyon különböző szakemberek fognak együtt tölteni három izgalmas napot, azzal a szándékkal, hogy megismerjék egymást, hogy valamit tanuljanak magukról és lehetőség szerint kapcsolatba kerüljenek a természettel is. Így hát, szeretettel köszöntünk MINDENKIT!

Rákár-Szabó Natália és Szabó Gábor Timur

### mi a konferencia célja?

- Nemzetközi és hazai előadók, szakemberek közreműködésével széles körben bemutatni a módszertant és annak alkalmazásait a magyar szakmai közönségnek, döntéshozóknak, érdeklődőknek.
- Tapasztalati tanulással foglalkozó, azt alkalmazó szakemberek bemutatkozása, kapcsolatépítése, eszmecsereje, szakmai kérdések, (például a szakma jövőképe) megvitatása, szakemberek továbbképzése.
- Együttműködések kialakításának támogatása és közösségi célú, demokratikus értékeket képviselő párbeszéd kezdeményezése.
- Hagyományteremtés – évente ismétlődő konferencia-sorozat elindítása.

### kinek szól a konferencia?

Mindenkinek, aki szeretné megismerni a tapasztalati tanulás elméletét és gyakorlatát vagy aki számára fontos, hogy a folyamat értékei mentén dolgozzon egyénnel vagy csoportokkal. A leginkább érintett szakmacsoportok: pedagógusok, szervezetfejlesztési tanácsadók, trénerek, coachok, outdoor trénerek, pszichológusok, terapeuták, szociális szakemberek, magas-kötélpálya instruktörök, tábori vezetők, képzők és más, emberekkel foglalkozó szakemberek.

### milyen kérdésekre kaphatnak választ a résztvevők?

- Mi a tapasztalati tanulás? (Hol, hogyan, milyen céllal alkalmazható?)
  - Mi az élménypedagógia? Mi a gyökere, milyen utat járt be és hol tart ma Európában, a Tengerentúlon és Magyarországon?
  - Mi a vadon-, és kalandterápia? Hogyan kapcsolódik a természet a terápiás folyamathoz? Kinek, milyen indikációval alkalmazható? Hogyan kapcsolódik mindehhez az élményterápia? Kik, hogyan, hol alkalmazzák külföldön és itthon?
  - Mi a tapasztalati tanulás alapú szervezet-, vezető- és készségfejlesztés? Melyek a válfajai és a ma ismert, alkalmazott módszerei?
  - Mi az outdoor tréning? Mi az, ami már meghonosodott Magyarországon, ami már kissé megkopott és ami még el sem érkezett?
  - Mi a szakma története és mai megjelenési formái, tevékenységei és programjai külföldön és hazánkban?
  - Hogyan válhat valaki tapasztalati tanulás alapú fejlesztővé/képző szakemberré? Hol, hogyan, kitől és mit lehet tanulni?
-

## szabadság és alkalmazkodás

*A felnőtt - többek között - abban különbözik a gyerektől, hogy régebben van már a Földön, és "Ő tudja", hogy mennek itt a dolgok. Ezt meg is tanítja a gyerekeknek, hogyan kell fogat mosni, vagy hogyan kell szépen köszönni a szomszéd nélinek. De például hogyan tanítja meg fára mászni vagy önfeledten rohagálni? Talán épp a gyerek tudja ezekre megtanítani az okos felnőttet? Egy dologban azonban biztosan nem különbözik egy két éves, meg egy hetvenkét éves: emberségben épp ugyanazt a tiszteletet érdemlik egymástól, mint a többi akárhány évestől. Ilyen tisztelet a másik SZABADSÁGának a tisztelete - bármilyen legyen is az. No de felmerül a kérdés: mit ér a szabadság egyedül? Ha nem egyedül utazunk el nyaralni, biztos, hogy a másik majd múzeumba szeretne menni, mi meg inkább napoznánk a tengerparton. Akkor most mi legyen? Önmagunkat feladva alkalmazkodjunk vagy a nagy független szabadságunkban elmagányosodjunk?..*

Kurt Hahn pedagógiai ideálja olyan aktív résztvevő, önmaguk működésére tudatosan reflektáló polgárok nevelése, akik felelősséget vállalnak a tetteikért és saját szükségleteiket képesek a társadalom szükségleteivel összehangolva kielégíteni. Ez az ideál ma is érvényes, sőt követendő! Az egyén szabadságát tiszteletben tartó társadalom csak olyan emberekből épülhet fel, akik mások szabadságát és a közösen megalkotott szabályokat egyaránt elfogadják. Az egyén a saját szabadságát a közösen létrehozott szabályokon belül élheti meg, de az alapelvek tisztelete mellett tehet erőfeszítéseket azok konszenzusos megváltoztatására. Az állam mint a társadalom szabályozó szerve az alkalmazkodást várja el, általánosít, nem tudja kezelni a különbözőségeket, és mivel mindannyian végtelenül különbözőek vagyunk, ezért végeredményben az egyén szabadsága ellen hat. Az állam részéről az oktatás egységesítése, a terápiák és más segítő folyamatok protokollok szerinti szabályozása, a szervezeti kultúrák sablonok szerinti működtetése túlal alkalmazkodásra kényszerítik mind az azt művelő szakembereket, mind a társadalom többségét. És mit tehet egy tapasztalati tanulás alapú módszerekkel dolgozó szakember ennek a kényes egyensúlynak a megteremtéséért, támogatásáért?

A modern, tapasztalati tanulás alapú programok a résztvevők aktív, cselekvő jelenlétén, a tapasztaltak sokszempontú visszajelzésén, a személyes és társas készségek fejlesztésén, végeredményben a résztvevők önismeretének és felelősségvállalásának fejlesztésén keresztül a demokratikus működésre nevelnek. Mindeközben szem előtt tartják a személyek egyéni szabadságának maximalizálása mellett, a társadalmat működtető rendszerekhez történő alkalmazkodást is.

Hogyan létezhet egyidejűleg a szabadság és alkalmazkodás az oktatásban, a mentális egészség-gondozásban és a profit-orientált szervezetek világában?

Történeteink, népünk történetei, családjaink történetei meghatároznak minket, meghatározzák vélt lehetőségeinket. Minden mai magyar család magában hordozza nemzedékek elszünetét, de legtöbbször el nem ismert, meg nem értett fájdalmát, szenvedését. Minden mai magyar család magában hordozza az elkövetők meg nem bánt bűneit is. A fel nem dolgozott, meg nem bocsátott trauma bezár, elszigetel és végeredményben befejezi az erőszaktevő munkáját, hiszen lehetetlenné teszi a szabad, nyugodt életet, a növekedést, a fejlődést. Furcsa, de éppen az köt össze mindannyiunkat, ami elválaszt, és mivel ez a közös hazánk, így csak együtt mehetünk tovább. Egymás felé kell fordulnunk, meg kell hallgatnunk amit a másik mond ahhoz, hogy mi is meghallgatást nyerjünk. Fel kell szabadítanunk egymást azzal, hogy elismerjük egymás szenvedését, a magunkét nem helyezzük mások szenvedése elé, hogy elkezdünk együttérezni a másikkal, mert "senki sem jókedvében hülye" és "mindenki úgy boldogul, ahogy tud".

Szabadok együtt lehetünk, egyedül nem. Ha alkalmazkodunk, de nem hagyjuk magunkat elnyomni, ha szabadok vagyunk, de nem akarunk senkit elnyomni, akkor végre békében élhetünk. Meg kell tapasztalnunk magunkat, a határainkat, meg kell tapasztalnunk a másikat, meg kell tapasztalnunk az együttérzést, az egymásra utaltságot. Mernünk kell tapasztalni, hogy felfedjük valós lehetőségeinket. Gyermkeinknek pedig meg kell adnunk ugyan ezt a lehetőséget: az élményeken, megéléseken át való tanulás örömét.

A tapasztalati tanulás alapú programok ebben segítenek minket ma, Magyarországon.

## a tapasztalati tanulásról

„Amit hallok, azt elfelejtem,  
Amit látok, arra emlékszem,  
Amit teszek, azt megértem.”  
(Konfuciusz, i.e. 500)

A tapasztalati tanulás olyan irányzatok közös módszertani alapja, mint az

- élménypedagógia vagy tapasztalati oktatás (Experiential Education, Erlebnispädagogik),
- a vadon- és kalandterápia (Wilderness-, Adventure Therapy, Erlebnistherapie)
- illetve a szervezetfejlesztésben, vezetőképzésben, készségfejlesztésben is használt tapasztalati tanulás alapú tréningek.

A tapasztalati tanulás modelljét **David Kolb** alkotta meg az 1970-es évek elején, gyakorlati alapjait pedig a hazánkban kevésbé, ám Nyugat-Európában és a tengerentúlon jól ismert és nagyrebecsült **Kurt Hahn** dolgozta ki, az 1920-as években. Az akkori társadalom és oktatás kritikájára adott válaszként fogalmazta meg „támogató terápiáját”, mely eredetileg pedagógiai módszertanként, „iskolaként” valósult meg, majd később hódított teret és adaptálódott a felnőttképzés, illetve a szocio- és pszichoterápia területeire is.

Kolb megfogalmazása szerint: „a tapasztalati tanulás egy olyan folyamat, mely során a tudás a tapasztalat átalakulása által jön létre,..”

**Kolb a tapasztalati tanulás modelljében** négy lépést határozott meg:

- Az első a konkrét tapasztalás,
- a második a tapasztalás megfigyelése és ezen megfigyelések visszajelzése,
- a harmadik a visszajelzéseken alapuló absztrakt koncepciók kialakítása (azaz a tanuló témájával, működésével strukturális hasonlóságot mutató elemek és minták kiemelése és a kívánt változás eléréséhez szükséges módosítások meghatározása),
- a negyedik pedig ezeknek a koncepcióknak a próbája és alkalmazása.

Ezen lépések körkörös ismétlése által egy spirálszerű fejlődés megteremtésére nyílik lehetőség.

**Hahn**, aki a görög klasszikus és a modern humanista filozófusok hatásai által formálta szemléletét, a korai XX. század társadalmának „romlását” párhuzamba állította a kor ifjúságának jellemzőivel:

- az erőnlét romlása
- a kezdeményezés és a vállalkozó szellem romlása
- az emlékezet és a képzelőerő romlása
- a társas készségek és a gondoskodás romlása
- az önfegyelem romlása
- a könyörületesség eltűnése.

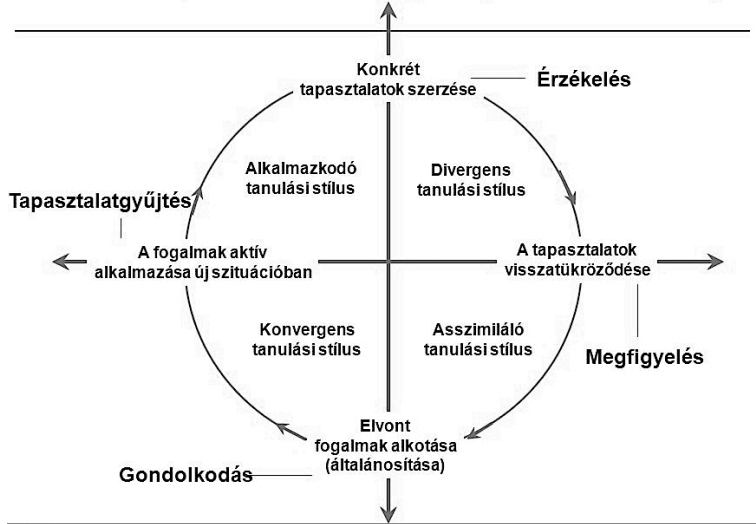
Véleménye szerint a „társadalom terápiája” a fiatalok számára követendő tevékenységek alapján állítható össze, melyek legfontosabb elemei a következők:

- az erőnléti tréning: a saját magunkkal való megküzdés, a szellem fegyelmének és elszántságának edzése a testen keresztül
- a művészeti/alkotó projektekben való részvétel: kézművesség, kézügyesség, készségek fejlesztése
- az expedíciók: tengeren vagy szárazföldön, hosszan tartó fizikailag és szellemileg is megterhelő, kalandos kihívásokba bocsátkozás
- a szociális szolgálat: mások segítése, önkéntesség, elsősegély nyújtása.

Az amerikai székhelyű Association for Experiential Education (AEE), mint a módszertan egyik világvégetető szervezete, a következő definíciót alkalmazza a tapasztalati tanulás alapú folyamatokra (Experiential Education) :

"egy filozófia, mely számos módszertant foglal magába, melyekben a képzők a tanulókkal a tudás növelése, a készségek fejlesztése, az értékek tisztázása és a saját közösség számára fontos hozzájárulás képességének fejlesztése céljával tudatosan dolgoznak direkt tapasztalással és fókuszált visszajelzéssel."

### A tanulás (információfeldolgozás) Kolb féle modellje



A tapasztalati tanulás köre

## a konferencia plenáris /keynote/ előadói

### **T. MARTIN RINGER (AUSTRALIA)**

Martin közel húsz éves tapasztalattal rendelkezik a menedzsment, a tréneri és vezetői tanácsadás, valamint a kalandterápia területein, mind az állami mind a non-profit szektorban. 10 éve tanít csoportdinamikát egyetemen. Képzési csoportokat és tanácsadói projekteket vezet számos országban, a világ összes kontinensén. Ausztráliában és Új-Zélandon neves kalandterápiás programok fejlesztője és vezetője. Több tucat keynot előadás és workshop köthető a nevéhez nagy világkonferenciákon, csoportvezetés, csoportdinamika, szervezetekkel való munka, szervezeti kultúra és tapasztalati tanulás témakörökben. Számos nemzetközi szakfolyóirat szerkesztője, maga is rengeteg cikk és könyv írója nemzetközi és Ausztrál viszonylatban egyaránt. Kalandterápiás munkássága is jelentős: maori benszülöttek integrációját célzó precedens értékű programok és kutatások kidolgozója és kivitelezője.

Legismertebb könyve a 2008-ban megjelent "Group Action (csoport akcióban) : a csoportdinamika terápiás, oktatási és szervezeti környezetben".

### **PROF.DR. CHRISTINE LYNN NORTON (USA)**

Christine diplomáit a University of Chicago, Minnesota State University, és Loyola University Chicago-n szerezte. Több mint 20 éves tapasztalattal rendelkezik magas-kockázatú fiatalokkal való munkában, különböző környezetben, beleértve terápiás vadon programokat, a fiatalok elkövetők programjait, iskolákat, és mentori szervezeteket. Adjunktusként a University of Denver-en, a Prescott Főiskolán és a Naropa Egyetemen tanított. A gyakorlata illetve a kutatási tapasztalatai, érdeklődési területei elsősorban a serdülők fejlődéséhez, kezeléséhez és felhatalmazáshoz, továbbá a vadon-, és kalandterápiához, ifjúsági mentoráláshoz, fiatalok elkövetőkre vonatkozó és alternatív büntetés helyreállító igazságszolgáltatáshoz, tapasztalati oktatáshoz és nemzetközi szociális munkához köthetőek. Jelenlegi elnöke a Terápiás Kaland Szakmai Csoportnak (USA), kutatója a Outdoor Behavioral Healthcare Research Cooperative-nak és amerikai küldöttje a Nemzetközi Kalandterápiás Tanácsnak (IATC).

### **PROF.DR. F. HARTMUT PAFFRATH (GERMANY)**

Professzor Pafrath az Augsburgi Egyetem és Pedagógiai Főiskola Általános Pedagógiai Dozense volt közel negyven éven keresztül, 1967-től 2006-ig.

Egy évtizedig vendégprofesszorként oktatott az ausztriai Leopold-Franzens Egyetemen. 2006 óta az Augsburgi Egyetem Sportközpontjának élménypedagógiai adjunktusa. Az elmúlt évtizedekben számos előadást és publikációt közölt általános és élménypedagógiai témákban.

Az "erleben&lernen" Nemzetközi Kongresszus egyik elindítója és az Augsburgi Egyetem Interdiszciplináris Élménypedagógiai Kezdeményezésének (IIE) alapítója.

2010-ben az "erleben&lernen" Kongresszus díjazottja.

### **PROF.DR. GÜNTER AMESBERGER (AUSTRIA)**

Günter pszichológus, pár-, család- és szexualiterapeuta, bioenergetikai analízisben és más pszichoterápiás módszerekben képződött. A Salzburgi Egyetem Sport- és Mozgástudományi szakterület fakultásközi professzora.

Síoktató és magashegyi sítúra vezető. Az Initiative Outdoor Aktivitäten ([www.ioa.at](http://www.ioa.at)) egyesület alapító tagja, mely a Bécsi és a Salzburgi Egyetemen közösen indította és jelenleg is folytatja az Integrált Outdoor Aktivitások szakképzést, mely 2004 óta kínál egyetemi diplomát tapasztalat- és cselekvésorientált outdoor élménypedagógiából, élményterápiából és outdoor tréningből. Günter a szakképzés alapító oktató tréner és mára már több száz végzett IOA tréner van Ausztriában és a környező országokban. Günter részt vett az első Nemzetközi Kalandterápiás Konferenciákon (IATC) előadóként és meghatározó tagja az EOE Network (<http://www.eoe-network.eu/home/>), azaz az Outdoor Kaland Oktatás és Tapasztalati Tanulás Európai Intézetének és konferenciáinak, mely a tapasztalati tanulással foglalkozó európai akadémikusok legfőbb fóruma.

## BOROS ANDRÁS

Humanisztikus pszichológus és tréner. Két évtizede dolgozik tapasztalati tanulással személyiségfejlesztő csoport-jaiban és szervezetekben. Munkájában integrálja a a Gestalt terápiát és a Virginia Satir féle növekedési modellt a tapasztalati tanulással. Rendszeresen tart tapasztalati tanulás képzéseket trénereknek és terapeutáknak.

## SZABÓ GÁBOR TIMUR

Tanácsadó szakpszichológus, szervezetfejlesztő tréner, ACC coach, IOA (Uni.Wien) akadémiai outdoor tréner és tanácsadó, kalandterapeuta. Család-, és párterápiával, valamint videotréninggel is foglalkozik. Pályáját kezdetektől kísérte a tapasztalati tanulás, élménypedagógia, kalandterápia Magyarországi adaptációjának és terjesztésének célja és megvalósítása. Alapítója 2004-ben a Magyar Tapasztalati Tanulás Alapítványnak, melynek szakmai vezetője. 15 éve dolgozik szervezetfejlesztő trénerként a for-profit szférában, elsősorban outdoor területen, később vezetőképzésben, csoportfejlesztési folyamatok támogatásában. Folyamatosan dolgozik non-profit ill. szociális területen is, igyekszik tapasztalatait felhasználva szinergiákat létrehozni a különböző szakmaterületek között. 2005-ben és 2006-ban fő szervezője az "Ösvény - Kaland és Élményterápiás konferenciák" -nak, melyek újragondolt és újjászületett formája a jelenlegi rendezvény. 2006. óta az International Adventure Therapy Comittee tagja , jelenleg magyar képviselője.

## A konferencia programja

<b>PÉNTEK - június 19.</b>						
10:00	Érkezés - regisztráció					
12:00	<b>EBÉD</b>					
13:00	köszöntés - megnyitó - ráhangolódás <b>Szabó Gábor Timur</b> - Bennünk élő történelem - szabadság és alkalmazkodás a mai Magyarországon					
13:30	NYITÓ PLENÁRIS ELŐADÁSOK <b>Boros András</b> - A tapasztalataiból tanuló ember					
14:15	<b>Martin T. Ringer</b> - „Figyelj a lobogó tűzre”: a tapasztalati alapú tanulásélmény előnyei és veszélyei					
15:30						
16:00	Dr.Sóti Csaba - Dr. Nguyen Minh Tu - Rákóczi Balázs - A belső bölcsesség által vezérelt tanulás	Braun József - "Zűrös helyzetű" fiatalok  Takáts Péter - A tartalom és a forma egysége	Hernek - Hosszú - Lélekmadár Tábor  Kenézliői - Labancz-Skaliczk - Élményalapú terápia  Frank Grant (UK)- A "nagy-T és kis-t" koncepció természetben	Szabó G - Vezetőképzés - szabad ég alatt  Bernd Rademachers (Ger) - Forget me (k)not- vezetői tréning	Bernd Rademachers (Ger)- F.U.N.N.  Ian Blackwell (UK) - "Veszélyes apák" - pr+ws	Besnyi Szabolcs - Nagy Gábor - Egerek a pácban  Bányai Sándor - A Kifelé a komfortzónából !
17:00						
17:15						
17:30						
17:45						
18:00						
19:30	<b>VACSORA</b>					
21:00	<b>Szociopoli</b> - interaktív közösségi játék, Bass Lászlóval (HU) <b>Akvárium Kerekasztal</b> - a szakmai bölcsői és forró székek (EN)					
22:30	<b>Kávézó</b> - Terasz - Tűzrakó					

SZOMBAT - június 20.							
9:00	<p>PLENÁRIS ELŐADÁSOK                      gondolatébresztés - inspiráció                      prof.dr. <b>Christine Lynn Norton</b> (USA) - A mentális egészséget célzó „kezeléseken” való túllépés: hogyan képes az outdoor kalandterápia a jóllétet és a gyógyulást szolgálni                      prof.dr. <b>Hartmut Paffrath</b> (Ger) - Bevezetés az élménypedagógiába</p>						
11:00 11:15	TEA - szünet és eligazítás						
11:30	Paskuj Iván - Pók vagy légy!? Hogyan alakítod a hálózataidat?	Katarina Ducaiova (Can)- Enviros, bentlakásos program	Kovács Nikoletta - Fegyvertelen Játsszótárs	dr. Rüdiger Gilsdorf (Ger) - Csapatépítés és szociális tanulás	Vásárhelyi K - Vásárhelyi T - Herman Ottó Vándortanösvény	Szabolcs Gergely - Dzungeldaru	
12:30		Cséffalvay G - A támogató-fejlesztő Erő-Tér létrehozása		Ian Blackwell (UK) - Természetes Kapcsolatok	Gáspár- Esse - Matolay - Hatni és meghatódni		
13:00			L.D.-K.E.-S.D.-Konfliktusok...	K.A - K.V. - Az én utam a mesehős útja			
13:30	EBÉD						
14:30	Bernd Rademachers (Ger) - Mindfulness a tréning és a coaching területén	dr.Cziboly Ádám - REALITY - saját élményű műhely a drámapedagógiai eszközök tréningkeretben	Kerekes Valéria - dr. Kádár Annamária - Én, mint a saját mesém hőse	Hernek Mónika - A Bátor Táboros élmény	Bányai Sándor - Vissza az alapokhoz... (workshop classic)	Rákár-Szabó - Párterápia-KT VAGY Vadonterápia-KT	Schafer N - Skaliczky D - BIZALOM-ÖNBIZALOM. Egy életről szóló sajátélmény. A fokozatosság és a választható kihívás szerepe az élményalapú folyamatokban
15:30				Somorjai-Pálvölgyi Nóra - A Waldorf pedagógia - létjogosultsága, gyakorlata	William Norton (USA) - Az ÍRÁS eszközként való használata	Christine L. Norton (USA) - Kalandterápia és az empátia	
17:15							
17:30	Cséffalvay Gábor - A támogató-fejlesztő Erő-Tér létrehozása	Kovács Nikoletta - Mi van, ha már unom a jól bevált játékokat, gyakorlatokat	Ian Blackwell (UK) - "Tanítás a szabadban"	Besnyi Szabolcs - Nagy Gábor Mápó - Át mersz lépni a komfort zónád határán?	Dr. Kenézli - Valkó - Zalka - Élményalapú csoportok a Thalassa Házban	William Norton (USA) - Válaszd a szabadságot, válaszd a felelősséget	
18:00							
18:15 18:30					Katarina Ducaiova (Can) - A "Bátorság Köre" ENVIROS		
19:30	VACSORA						
20:45	WORD-CAFÉ (HU) Mozi: "Dakota 38" (EN) Kávézó - Terasz - Tűzrakó						
22:30							

VASÁRNAP - június 21.						
9:00	PLENÁRIS ELŐADÁS prof.dr. <b>Günter Amesberger</b> (Ger) - Az érzelmek és az implicit tudás hatásai a vezetői viselkedésre és team kommunikációra – outdoor tevékenységek kontextusában					
10:00	Holcsa Mónika - A feldolgozás - Tapasztalati tanulás a gyakorlatban	Labancz Dániel - Skaliczky Dávid - Hatékony munka ellenálló csoporttagokkal	dr. Rüdiger Gilsdorf (Ger) - Élménypedagógiai a a szabadságra sarkallás és a szabadsághoz illesztés között	dr.Cziboly Ádám - Buszmegálló - saját élményű drámapühely a diákok, a tanárok és a szülők felelősségének vizsgálatáról az iskolai agresszió működésében	Frank Grant (UK) - Természetben zajló terápiás munka „Csend Csoport” megközelítéssel - a természet gyógyító erejének segítségével	Vadász Eszter - A VÖRÖS SÁTRAT minden településre! (A "Red Tent" mozgalomról) + gyakorlati ws
13:00	<b>ZÁRÓ GONDOLATOK</b>					
13:15	<b>zárás - reflexió - búcsúzás</b>					
13:30						
14:00	<b>Martin Ringer - Luk Peeters: How teams think together?</b>					
19:00	<b>Harness the knowledge and intelligence of everyone in your organization</b>					

## nyitó gondolatok

### Szabó Gábor Timur *Bennünk élő történelem – szabadság és alkalmazkodás a mai Magyarországon*

Történeteink, népünk történetei, családunk történetei meghatároznak minket, meghatározzák vélt lehetőségeinket.

Minden mai magyar család magában hordozza nemzedékek elszenvettségét, de legtöbbször el nem ismert, meg nem értett fájdalmát, szenvedését. Minden mai magyar család magában hordozza az elkövetők meg nem bántó bűneit is. A fel nem dolgozott, meg nem bocsátott trauma bezár, elszigetelt és végeredményben befejezi az erőszaktevő munkáját, hiszen lehetetlenné teszi a szabad, nyugodt életet, a növekedést, a fejlődést. Furcsa, de éppen az köt össze mindannyiunkat, ami elválaszt, és mivel ez a közös hazánk, így csak együtt mehetünk tovább.

Egymás felé kell fordulnunk, meg kell hallgatnunk amit a másik mond ahhoz, hogy mi is meghallgathatást nyerjünk.

Fel kell szabadítanunk egymást azzal, hogy elismerjük egymás szenvedését, a magunkét nem helyezjük mások szenvedése elé, hogy elkezdünk együttérezni a másikkal, mert "senki sem jókedvében hülye" és "mindenki úgy boldogul, ahogy tud".

Szabadok együtt lehetünk, egyedül nem. Ha alkalmazkodunk, de nem hagyjuk magunkat elnyomni, ha szabadok vagyunk, de nem akarunk senkit elnyomni, akkor végre békében élhetünk. Meg kell tapasztalnunk magunkat, a határainkat, meg kell tapasztalnunk a másikat, meg kell tapasztalnunk az együttérzést, az egymásra utaltságot. Mernünk kell tapasztalni, hogy felfedjük valós lehetőségeinket.

Gyermekeinknek pedig meg kell adnunk ugyan ezt a lehetőséget: az élményeken, megéléseken át való tanulás örömeit.

A tapasztalati tanulás alapú programok ebben segítenek minket ma, Magyarországon.

# plenáris előadások

péntek

## Boros András *A tapasztalataiból tanuló ember*

*„Nagyjából 20 éve foglalkozom a tapasztalati tanulással. Rengeteg tréninget vezettem ezen a módon, használtam a személyiségfejlesztő csoportjaimon és egyre hangsúlyosabb a négy szemközti munkámban (coaching, konzultáció) is. Őt éve vezetek képző (train the trainer) csoportokat, ahol nem csak trénerek, de coachok és terapeuták is megfordultak szép számmal. Mindez oda vezetett, hogy kialakult bennem egy nagyjából egységes modell, egy olyan rendszer, ami kiegészíti a David Kolb féle eredeti modellt, és új perspektívákat mutat fel akár a továbbgondolás, akár a gyakorlat számára. Számomra – mint gyakorló pszichológus számára – mindig az volt a fontos, hogy az új modellek mennyire vezetnek egy eredményesebb fejlesztő, gyógyító gyakorlathoz. Saját tapasztalatom azt igazolja, hogy az eredeti tapasztalati tanulás elmélet kiegészítése egy jobb gyakorlatot eredményez: ez motivál abban, hogy ezt megosszam ezen az előadáson.”*

A fent említett kiegészítések fontosabb kijelentései:

- A tapasztalatokból való tanulás minden ember veleszületett képessége, emberi működésünk természetes és elengedhetetlen része.
- Amikor a tapasztalati tanulást, mint módszert alkalmazzuk, nem csinálunk mást, mint visszaadunk valamit az embereknek, amit már amúgy is tudtak, de elfelejtettek, vagy valamiért megakadtak benne, és ezért e helyett valami mást csinálnak.
- Az ebben az értelemben vett tanulás szinonimája a változásnak és a fejlődésnek.
- Amikor emberek „hiányzó” vagy „alulfejlett” kompetenciáival foglalkozunk, akkor nem az a kérdés, hogy ezeket hogyan „pótoljuk”, hanem az, hogy hogyan támogathatjuk kliensünk az adott kompetenciához kapcsolódó tanulását.
- A megakadás azt jelenti, hogy meggyengül a realitással való kapcsolatunk, és ezért a problémáink kezelése során jobban irányítanak minket a „régii lemezeink”, mint a megtapasztalható valóság.
- A tapasztalati tanuláson alapuló terápia, a tréning és a coaching azonos abban, hogy új tapasztalatok megszerzésére buzdítja a klienst, arra, hogy figyeljen és kapcsolódjon ahhoz, „ami van”, a realitáshoz. A módszerek különbözősége csak abban rejlik, hogy más és más ezek mélysége és fókuszainak kiterjedése.
- A tapasztalati tanulás tehát lényegében egy tudatosítási út. A kliens ebben tudatosítja az adott kérdéshez, témához stb. kapcsolódó „valóság-részeket”, és elvégzi ennek új integrációját, amely megfelelőbb magatartást eredményez. Ebből nagyon sok minden fakad arra nézve, hogy mi a segítő (tréner, terapeuta, coach stb.) dolga, és hol gátolhatja meg a fejlődést a segítő akár legjobb szándékú beavatkozása is.

---

## Martin T Ringer (Australia) *„Figyelj a lobogó tűzre”: a tapasztalati alapú tanuláserlmény előnyei és veszélyei*

Az előadás célja bemutatni kontextust, amely keretein belül a tapasztalati tanulás értelmezhető és rávilágítani a tapasztalati tanulás alkalmazásában rejlő erősségeket és rejtett veszélyeket. Az előadásban feltárásra kerül, hogy milyen feszültségek húzódnak meg azon két szemlélet között, hogy ha az embereknek előre meghatározzák, hogy mit fognak elsajátítani, illetve ha hagyják, hogy a résztvevők önzve érelt módon, tapasztalati úton tanuljanak. Egyik sem jobb a másíknál, mindkét módszernél fontos figyelmet fordítani azokra a pontokra, melyek a módszer és az elsajátítandó tananyag kapcsolatáról szólnak.

Az egyes irányzatok néhány politikai vonatkozása is megemlíítésre kerül. A megmondó, didaktikus megközelítés jobban illeszkedik a totalitárius szemléletű filozófiákhoz, míg a tapasztalati tanuláson és felfedezésen alapuló megközelítések közelebb állnak a liberális és egalitáriánus szemlélethez. Röviden bemutatásra kerülnek a tapasztalati tanulás mögött meghúzódó pszichológiai és neuropszichológiai mechanizmusok.

Az előadás, a tanulságok levonásánál, foglalkozik az tapasztalati tanulás módszertanával dolgozó oktatók/facilitátorok professzionális képességével és készségével is, valamint bemutatja azt a szervezeti légkört, amelyben a a legteljesebben tud kibontakozni a tapasztalati tanulás etikus felhasználása.

*"Beware of the cooking fire":  
Dangers and benefits of experiential learning*

Purpose of keynote: to establish the context in which experiential learning exists and to explore the strengths of Experiential Learning as well as some implicit dangers in its application.

In this paper I explore the tension between determining in advance what people are to learn and allowing people to learn from relatively self-directed experiential means. Neither is ideal in all settings and some attention is paid to examining how learning content might be best matched with methodology. Some of the political connotations of the two methodologies are also examined. Telling or didactic approaches are suited to controlling and totalitarian philosophies and experiential or 'discovery' approaches are associated with liberal and egalitarian philosophies.

The psychological and neuro-psychological mechanisms of experiential approaches are briefly outlined and the paper concludes with a critical examination of the professional capacity required of experiential educators/facilitators and the organizational climate in which the ethical application experiential learning can thrive.

---

**szombat**

**prof. dr. Christine Lynn Norton (USA)**

***A mentális egészséget célzó „kezeléseken” való túllépés:  
hogyan képes az outdoor kalandterápia a jóllétet és a gyógyulást szolgálni***

Az előadás elsősorban a nyugati mentális egészségügyi kezelés medikális megközelítése mentén a tünetkezelésre, valamint az ezzel járó izolációra és stigmára hívja fel figyelmet. Az innovatív és kísérleti módszerek, különösen az outdoor kalandterápia, elmozdíthatnak bennünket az orvosi szemléletű betegségmodell felől (amely pusztán a patológiás működésre irányul), egy holisztikus, saját erőforásokra, erősségre építő megközelítés felé. Ennek mentén rápillanthatunk arra, hogy a szabadban végzett kalandterápiás eljárások segítségével a rászoruló és a segítők hogyan tudnak túllépni a jelenlegi mentális egészségügyi kezelési eljárásokon, és milyen más utakat választhatnak a jóllét és a felépülés eléréséhez.

*Moving beyond mental health 'treatment:' How outdoor adventure therapy  
can promote wellness and recovery*

This keynote will address the history of mental health treatment in the West and it's emphasis on the medical model, the treatment of symptoms, and the resulting isolation and stigma. The presenter will also address how innovative, experiential methodologies--in particular, outdoor adventure therapy--can move us away from the medical model towards a holistic, strengths-based approach that focuses on human capacity, not solely pathology. This keynote will examine how outdoor adventure therapy can move clients and practitioners beyond mental health treatment and promote true wellness and recovery.

---

**prof. dr. Hartmut Paffrath (Germany)**

***Bevezetés az élménypedagógiába***

Az **élménypedagógia** az utóbbi években rohamosan fejlődött és ma már nem csak a Ifjúsági és Szociálismunkában foglalta el biztos helyét. Ez csak napjaink "élménytársadalmának" újabb megnyilvánulása lenne csupán? A nyomok sokkal korábbra vezetnek vissza.

Az előadás akadémiai nézőpontból világítja meg a keletkezés összefüggéseit, mutatja be különböző megjelenési formáit, alapelemeit és céljait, különös tekintettel a Németországi szakmai vitákra.

Az előadás további hangsúlyos témái

- a test és az érzelmek újrafelfedezése

- az érzések jelentősége a tanulásban
- az Élménypedagógia, mint indirekt pedagógiai modell
- a vezetéstől és irányítástól a folyamatkísérésig
- az élménypedagógiai tanulási helyzetek strukturális jellemzői
- mit kell egy élménypedagógusnak tudnia?

Kitekintés az éppen futó szakmai vitákra:

- mennyire "jövőképés" az élménypedagógia?
- alapfeltétel: a képzés, mint a társadalmi térben történő cselekvés

### *Einführung in die Erlebnispädagogik*

Erlebnispädagogik hat sich in den letzten Jahren rasant entwickelt und nimmt nicht allein in der Sozial- und Jugendarbeit einen festen Platz ein. Ist dies nur Ausdruck der Erlebnisgesellschaft unserer Tage? Spuren reichen viel weiter zurück. Der Vortrag erörtert den Entstehungszusammenhang, unterschiedliche Formen, Grundlagen und Ziele aus akademischer Sicht unter besonderer Berücksichtigung der Diskussion in Deutschland.

Erlebnispädagogik hat sich in den letzten Jahren rasant entwickelt und nimmt nicht allein in der Sozial- und Jugendarbeit einen festen Platz ein. Ist dies nur Ausdruck der Erlebnisgesellschaft unserer Tage? Spuren reichen viel weiter zurück. Der Vortrag erörtert den Entstehungszusammenhang, unterschiedliche Formen, Grundlagen und Ziele aus akademischer Sicht unter besonderer Berücksichtigung der Diskussion in Deutschland. Thematische Akzente sind u.a.: Die Wiederentdeckung von Körper und Emotionalität – Die Bedeutung der Emotionen für das Lernen – Erlebnispädagogik als indirektes pädagogisches Modell – Vom Führen, Leiten, Lenken zur Prozessbegleitung – Strukturmerkmale erlebnispädagogischer Lernszenarien – Was muss ein Erlebnispädagoge/eine Erlebnispädagogin können? – Ausblick: Zur aktuellen Diskussion – Wie zukunftsfähig ist die Erlebnispädagogik? – Die Grundvoraussetzung: Bildung als Handeln im gesellschaftlichen Raum

## vasárnap

**prof. dr. Günter Amesberger (Austria)**

***Az érzelmek és az implicit tudás hatásai a vezetői viselkedésre és team kommunikációra  
– outdoor (szabadban zajló) tevékenységek kontextusában***

Számos működési és döntéshozatali modell az emberi viselkedés kulcsfontosságú előrejelzőjeként tekint a kognitív mintákra. Az érzelmek és implicit illetve explicit szabályozó mechanizmusok döntéshozatalra való hatását gyakran alábecsülik. Az előadás ezekről a mechanizmusokról szól, a szabadban való vezetői viselkedés vizsgálatának kontextusában.

Először az implicit (közvetett vagy rejtett) hatások értelmezései és különböző dimenziói kerülnek fókuszba, mint a mozgások rejtett szabályozásai, az implicit (érzelmi) memória és a kapcsolatról való rejtett tudás. Ezután a vezetői viselkedés és kommunikáció implicit ismeretének fontossága kerül megvilágítás alá.

### *The effect of emotions and implicit knowledge on leadership behavior and team communication - in outdoor activities*

Several models on acting and decision making suggest cognitive patterns as crucial predictors of human behavior. Emotions and implicit as well as explicit regulation mechanisms are often underestimated in their effect on decision making. This talk addresses those mechanisms in the context of leader behavior in the outdoors. Firstly the meaning of implicit knowledge will be described, and different dimensions like implicit regulation of movements, implicit (emotional) memory and implicit knowledge of relationship will be stressed.

Secondly the importance of implicit knowledge on leadership behavior and communication in the outdoors will be discussed.

## Prezentációk, workshopok

**Péntek délután**

**16.00 – 19.30**

**Dr. Sóti Csaba - Dr. Nguyen Minh Tu - Rákóczi Balázs**

**A belső bölcsesség által vezérelt tanulás**

Workshop

**16.00 - 19.15**

**Nagy - A terem**

Bármit is teszünk, vagy tesznek velünk, az együtt jár egy megtapasztalással. Megtapasztaljuk magunkat, a különböző helyzeteket, embertársainkat és mindeközben formáljuk a magunkról és a világról alkotott képünket. Ugyanakkor alapvető viszonyulásunkat a külső és belső világhoz mélyen meghatározzák korai élményeink, berögzüléseink. Mindemellett hajlamosak vagyunk úgy értelmezni az eseményeket, hogy azok rajtunk kívül történnek, és mi csak elszenvedjük őket és csak pusztán reagálunk rájuk. Pedig azokat nagy részben közösen teremtjük meg, illetve bármi is jön létre, az ahhoz kapcsolódó szubjektív megélésünk legalább annyira szól rólunk, mint magáról a történésről. A workshop résztvevőivel létrehozunk a holotropikus figyelem, meditatív-, zenés- és mozgásos gyakorlatok, valamint a kreatív alkotás (kollázs és mandala készítés) segítségével egy olyan légkört, amelyben a tanulás magától, erőlködés nélkül a megtapasztalás által, és mintegy szabadon megy végbe. Mindeközben lehetőség nyílik arra is, hogy elsajátítsuk az önreflexió azon fajtáját, amelyet vertikális figyelemnek nevezünk, és amely a legtöbb önismereti és tanulási folyamat egyik legfontosabb alkotóeleme. A műhely során pedig a tapasztalati úton történő tanuláshoz a felejtést és az önmegadást hívjuk segítségül, hogy egyúttal teret engedjünk a belső bölcsességünknek és a vele együtt járó felfedezés és megismerés által nyújtott örömeinknek.

**Braun József**

**"Zúros helyzetű" fiatalok - nem-formális tanulás/tanítási helyzetek**

Interaktív prezentáció

**16.00 – 17.00**

**Szekció terem**

Sok szakmaterület érzékeli, hogy a múlt század közepe óta gyorsuló ütemű változások jelennek meg az egymást követő generációkban. A mai tizenévesek jelentős hányadát illetik a „Z-generáció” elnevezéssel, mások új-generációról beszélnek, megint mások indigó-gyerekekről, csillag-gyerekekről, digitális bennszülöttekről – mi „zúros helyzetű” fiatalokról. Ők radikálisan máshogyan érzékelik a körülöttük lévő világot, mint többségi társaik, radikálisan máshogyan vannak jelen a világban – más világban léteznek, mint pl. szüleik, tanáraik.

Rendre kudarcosak azok a törekvések, hogy olyanokká neveljük, szocializáljuk őket, mint amilyenek mi, a környezetük vagyunk. Ők a világhoz alapvetően impresszív módon, élményalapúan viszonyulnak. Ez pedig azt jelenti, hogy a számukra alkalmas iskolának élmény-alapúnak kell lennie. (...)

Amennyiben sikerül elfogulatlanul vizsgálni az ő sajátosságait, akkor azt tapasztalhatjuk, hogy az ő elkülönülésüket a többségi társaik csoportjától nem valamiféle hiány okozza, hanem egyfajta többlet. T.i. ők olyan érzékelési képességekkel, „érzékszervekkel” is rendelkeznek, melyekkel többségi társaik nem – mi több, éppen e miatt nem tudják őket valójában megérteni sem. Ha felzárkóztatásról beszélünk, akkor a folyamatnak fordítottnak kell lennie, t.i. a többségi társakat kellene felzárkóztatni – értsd: az említett érzékelési képességeket kifejleszteni – a „zúros helyzetű” fiatalok csoportjához. Ám még így sem elég pontos a „felzárkóztatási” kép, t.i. ez esetben nem szocializációs deficit leküzdéséről lenne szó, hanem érzékelési képességekben megjelenő hiányok leküzdéséről.

Az elfogulatlan kutatás azt az eredményt hozza, hogy a „zúros helyzetű” fiatalok nem kognitív módon sajátítják el a világot, hanem radikálisan más módon. Esetükben a fogalom→képzetalkotás→jelentéskialkotás szemantikai folyamat helyett az impresszió→kép-élmény+jelentés-élmény→fogalom folyamat zajlik le. Hogy a világ is halad e felé, azt jól jelzi pl. az élmény-fogyasztás egyre határozottabb megjelenése a mindennapokban is. S ezzel párhuzamosan az élmény-központúság térnyerése a különféle csapatépítő tréningeken, az élmény-pedagógia térnyerése az iskolai munkában stb.

Ha következetesen továbbgondoljuk a „zúros helyzetű” fiatalok sajátosságai ismeretében a számukra komfortos környezetet – egy, ma még csak nyomokban létező új szervezeti formához jutunk. Ezt a szervezetet etosz-orientált szervezetnek nevezjük. S ha az etosz-orientált szervezetet el akarjuk helyezni a közismert profit-orientált, illetve a hatalom-orientált szervezetek környezetében, egy új szervezelmélethez jutunk. Ezt az új szervezelméletet evolúciós szervezelméletként tudjuk leírni.

**Takáts Péter****A tartalom és a forma egysége tanuló szervezetekben**

17.00 – 17.45

Interaktív prezentáció

Szekció terem

A XXI. sz. elejére kialakult és anyaghoz kötött gondolkodásunknak az lett eredménye, hogy az emberben duálisan, belső egységben jelenlévő tartalom és forma, a belső és a külső egysége vélegesen megbomlott és a forma szép lassan legyőzte a tartalmat. Miközben az emberben a test és lélek, a forma és a tartalom dualizmusa nem a két különálló rész egységét, összefüggések nélküli kapcsolatát jelenti, hanem egy valódi, szerves egységet, ami az ember testi és lelki részeinek teljes mértékű és szétválaszthatatlan összefonódását, kapcsolatát jelenti. Ez az összefüggőt szétválasztó és az egyiknek prioritást adó szemlélet az embert szembefordítja saját magával, és hatására olyanokat tesz, ami ráadásul sem a testének, sem a lelkének nem jó. A vállalkozások esetében még ennél is súlyosabb a helyzet. Itt a technikai, anyagi és lelki, szociális folyamatok szétválasztásból adódó problémák hatására az ember először elvesztette a munkavégzés felett érzett örömet, majd pedig szépen lassan elidegenedett a munkájától és a világtól, és olyan dolgokat kezdett el csinálni, melyek nemcsak neki, hanem a másik embernek és a környezetének és az egész világnak is károk okoz. Mára tehát az egységes ember kettéválasztása technikai, anyagi folyamatokra és szociális, ill. lelki folyamatokra oda vezetett, hogy az a tevékenység, aminek eredetileg az emberek igényeit kellene szolgálnia, szembefordult az emberrel, és mind az embernek, mind pedig környezetének egyre súlyosabb károkat okoz. A forma mára láthatólag vélegesen legyőzte a tartalmat, és ez ma már annyira nyilvánvaló, hogy egyre több ember – így vállalatvezető és menedzser is – ösztönösen érzi, hogy ebből a csapdából valahogyan ki kell menekülni, valamit meg kell változtatni. Így próbálok választ adni, hogy mi adja a megoldást, mi hozhatja meg az egyesítés lehetőségét? Hogyan jutunk el ezeknek a szétválasztott, önálló életet élő, és mára már egymással is szembe fordult részeknek az egyesítéséhez? Hogyan függ össze a tartalom és a forma kérdése a szervezetek tanulásával? Ezekre a kérdésekre keresem a választ előadásomban és azt kívánom bemutatni, mi adja a gyógyító erőt ahhoz, hogy az emberek visszaszerezzék a munkavégzés feletti örömeiket, és a gazdasági tevékenység ne okozzon többé kárt sem az embernek, sem a környezetnek.

**Hernek Mónika - Hosszú Dalma****A Lélekmadár Tábor: gyászoló családoknak szóló élményterápiás program a Bátor Táborban**

16.00 – 17.00

Interaktív prezentáció

Északi terem

A Bátor Tábor 2013 októberében indított új, Lélekmadár elnevezésű programjával azon családoknak, szülőpároknak tud segítséget nyújtani, akik valamely betegség következtében elvesztették gyermeküket. A táborban lehetőséget teremtünk arra, hogy hasonló élethelyzetben lévő családok találkozzanak egymással. Alkalmazott módszerünk, a terápiás rekreáció kínálta fejlődési és kikapcsolódási lehetőségek mellett párhuzamosan támogatjuk a gyász folyamatot, a veszteséggel járó érzések feldolgozását képzett gyászterapeuták segítségével. A tábori közösségi rítusok új mintákat nyújtanak mind az emlékezésre, mind az egymás felé fordulásra. Egyedi hozadéka a programnak, hogy nem csak a szülők, de az elhunyt gyermekek testvérei számára is lehetőséget biztosítunk a korosztályuknak megfelelő gyázmunkára. Az anyák és az apák számára külön csoportidő áll rendelkezésre tapasztalataik megosztására, hiszen a szülők gyászélménye nemenként is eltérő lehet. A gyász folyamat dinamikájához illeszkedve egy év leforgása alatt, három hétvége során találkozunk ugyanazokkal a családokkal, ugyanazzal az önkéntes és szakmai csapattal. Az interaktív prezentáció során bemutatjuk, hogyan kombinálódna.

**Dr. Kenézli Eszter - Labancz Dániel - Skaliczky Dávid****Élményalapú terápia alkalmazási lehetőségei kamazs csoportok és családok körében - Tapasztalati tanulás a kognitív-viselkedésterápia és az interszubsztivitás tükrében**

17.15 – 18.00

Prezentáció

Északi terem

Az élmény alapú pszichoterápiának a hazai, egészségügyben való alkalmazását 2010-ben a Vadaskert Kórházban kezdte el kidolgozni munkacsoportunk. Az alapvetően tapasztalati tanuláson alapuló módszer kaland- és művészetterápiás elemeket is magába foglal. Eleinte serdülő csoportoknál kezdte el alkalmazni, két éve hétvégi családi csoportokat is tartunk kapcsolati fókusszal. A tudatosan megtervezett tapasztalási lehetőségeket, kalandos, sok esetben szabadtéri, kihívással járó gyakorlatok (magas- és alacsony kötélpálya elemek, problémamegoldó feladatok, expedíció stb.) révén érjük el ahol a személyes erőforrások mellett az

egyéni nehézségek is megjelennek az intenzív cselekvések mentén. Az 'Itt és Most'-ban átélt helyzetekben nagyon erős érzéseivel kerül kapcsolatba a résztvevő. A komfortzónából kilépve fizikai, kognitív és érzelmi téren is bevonódik és ezekben az „éles” helyzetekben a kognitív struktúra rétegei, a negatív automatikus gondolatok, vagy a maladaptív attitűdök, hiedelmek (szubjektív valóság) is sok esetben érzékelhetővé, akár terápiásan is megközelíthetővé, vagy megkérdőjelezhetővé válhatnak az interszubjektív valóság megélése révén. A gyakorlat során a cselekvésből indulunk ki, az képezi elsődlegesen a megfigyelés alapját, de a kognitív terápiás technikák, kérdések segítségével a „belső viselkedésről” is képet kapunk. A gyakorlatok mellett azok feldolgozása is legalább akkora hangsúlyt kap mint maga a feladat; itt az átéltek minél alaposabb megértése, tudatosítása történik, hiszen a keletkező gondolatok, érzések valóságok. Ezekben az emlékezetes élményt nyújtó helyzetekben jól leképeződnek a személyt egyébként is jellemző gondolkodási és viselkedési mintázatok, melyek reflektálásával és a gyakorlatok tudatos felépítésével a korrekció lehetősége is adott. Az előadásban a tapasztalati tanulás és a kognitív-viselkedésterápiás módszertan ötvözését konkrét helyzetek, feladatok, példák mentén mutatom be. Emellett a családi csoportjainkra vonatkozó hatékonyság vizsgálatunk eredményeit is szeretném bemutatni.

### Frank Grant (UK)

**A „Nagy T és a Kis t” („Tt”) koncepció természetben zajló kalandterápiás alkalmazása, olyan kliensekkel, akik gyermekkori szexuális bántalmazás áldozatai**  
Interaktív Prezentáció

**18.05 – 19.30**  
**Északi terem**

A természet közegének (outdoor) részleges vagy teljes használata számos olyan előnnyel rendelkezik a gyógyulás hatékonyságának növelésében, melyet az indoor jellegű, egyéni és csoportos terápiák nem tudnak biztosítani, pl. olyan személyeknél, akik kora gyermekkori szexuális bántalmazás áldozataivá váltak. Az interaktív prezentáció célja, hogy feltérképezze azokat a gátakat, akadályokat valamint buktatókat, amelyeket az outdoor technikák ezen területen való alkalmazása magukban rejt, ugyanakkor bemutatja a pozitív viselkedésbeli változásokat, csakis úgy, mint a gyógyulás pozitív aspektusait azáltal, hogy némi aktivitásba vonja a résztvevőket, és elsajátíttat velük egyszerű szabályokat

### Szabó Gábor Timur

**Vezetőképzés a szabad ég alatt**  
Workshop

**16.00 – 17.00**  
**Outdoor**

A tapasztalati tanulási helyzetek a vezetőképzésben is fontos eszközöket kínálnak. A "valami tudása" és a "valamiről való tudás" helyes egyensúlya igen fontos vezetői tulajdonság, hiszen ismerhet a vezető számos vezetési modellt és rendelkezhet széleskörű ismeretekkel a vezetéstudomány területeiről, ha nem képes együttérzően vezetni beosztottait. **A workshop célja** egy egyszerű outdoor tapasztalati helyzetben, a Páros sétán keresztül szeretném demonstrálni, milyen ereje van a kapcsolatnak két ember között és milyen felelősséggel bír egy vezető, hiszen az ő hatása megszorozódik.

### Bernd Rademachers (Germany)

**Forget me (k)not- vezetői tréning a VW szakemberei számára**  
Prezentáció

**17.45 – 19.30**  
**Déli terem**

Bemutatásra kerül egy tapasztalati tanuláson alapuló tréningeszköz és koncepció, amelyet az elmúlt 8 évben a Volkswagennél a résztvevők szakértővé válásának elősegítésében használtak fel. A három napos indoor/outdoor program célja, hogy segítse a vezetői és kommunikációs készségek elsajátítását. Megismerhetjük a koncepciót, példákat képi illusztrációkkal, személyes belátásokat és némi tudományos kutatást, mindezek alátámasztására.

A Volkswagen „Action Learning”-nek nevezi azt a három napos programot, amelynek célja, hogy elősegítse a tanulási és felkészülési folyamatot azon dolgozók számára, akik szakértővé és csoportvezetővé szeretnének válni a VW-nél.

Bernd már több mint 8 éve vesz részt ebben a projektben (a koncepció kidolgozásától kezdve közel 100 db három napos program kivitelezéséig), és egy tudományos kutatást is végeztek az elmúlt két évben.

A prezentáció a hangsúlyt a koncepció kialakulására és néhány, a programban is szereplő gyakorlat bemutatására helyezi. Az előadásban bemutatására kerülnek a programban résztvevők elvárásai, valamint a résztvevők és a facilitátorok által szerzett felismerések, belátások és tapasztalatok, melyeket a gyakorlatok során szereztek.

**Bernd Rademachers (Germany)****F.U.N.N. (Functional, Understanding, Not, Necessary)****Funkcionális – Megértés – Nem - Szükséges (idézet: Karl Rohnke)**Workshop szociális szakembereknek  
Workshop**16.00 – 17.30**  
**Outdoor**

A workshop célja: „FUN” (szórakozás) és tudatosság 60 percnyi felgyorsult üzeműdban és emelkedett állapotban, majd 30 percnyi lelassultságban és légységban.  
Használni fogjuk a LYCRA sálát.

**Ian Blackwell (UK)****Veszélyes Apák - hátrányos helyzetű apák és fiatalkorú gyermekeik  
elérése outdoor kalandhelyzetek által****17.30 – 18.00**

„Veszélyesnek” lenni a szabadban, kiskorú gyermekekkel

**18.00 – 19.30**

– néhány ötlet a Veszélyes Apáktól

**Nagy B terem**

Prezentáció + Workshop

A Veszélyes Apák 2007-ben jött létre Totnesben Devonban, Amerikában. Globálisan, csak néhány apa vett részt a az első években / gyermek központi aktivitásokban. 2007-ben Iant meghívták, hogy állítson össze egy programot, a helyi apák számára kisgyermekkel hogy szülőként támogatást kapjanak, így született meg a Veszélyes Apák. Ettől fogva minden hónapban tartanak rendezvényeket, és már családok százait érték el. A program erőteljes hatással van az apákra, az anyák és a gyermekekre, és és mostanában egyre több Apa csoport jön létre a régióban. Ian elmeséli hogyan jött létre a program, mik a célkitűzései, mi történik egy Veszélyes Apák eseményen, és milyen hatásai vannak. Ősztönözni is fog arra hogy hozzanak létre Veszélyes Apák programos a saját városukban, bárhol is éljenek. Az elmúlt 8 év során a Veszélyes Apák körülbelül 100 programot apák és kiskorú (2-7 éves) gyermekek számára. A legtöbb eseményt a közeli zöld területeken, alacsony költségekkel rendezték meg, hogy mindenféle hátré család számára elérhető legyen. lannal együtt megfigyelhetünk egy outdoor területet, és meg fogjuk beszélni, hogy az adott tér hogyan használható megfigyelésre, kalandra, tanulásra és szórakozásra kiskorú gyermekekkel lévő felnőttek csoportja számára. Rengeteg lehetőség lesz a játékra!

**Besnyi Szabolcs - Nagy Gábor Mápó****Egerek a pácban – komplex élménypedagógia foglalkozás****16.00 – 17.30**

Workshop

**Outdoor**

Ezen a workshopon a résztvevők a bizalom, a stratégiaalkotás, az együttműködés és a kommunikáció fejlesztését segítők, komplex élménypedagógiai gyakorlattal ismerkedhetnek meg.

A 90 percben a résztvevők több csapatban, de mégis együttműködve kell, hogy megoldják a feladatot. Majd következik a feldolgozás, ami a tapasztalatok elmélyítését, tudatosítását teszi lehetővé. Ezek után levonjuk a tanulságokat és párhuzamokat a mindennapi élettel.

És végül eljutunk oda, hogy mire, miért, hogyan is jó ezt használni, milyen lehetőségek rejlenek egy gyakorlatban és az élménypedagógiában általában.

**Bányai Sándor****Kifelé a komfortzónából!****17.30 – 19.30**

avagy: az élménypedagógia, a kihívás és a tapasztalati tanulás szerepe

**Kísérterem**

a felsőoktatásban és a graduális pedagógusképzésben

Prezentáció

A frontális osztálymunkát és az akadémiai előadást hatékony, sajátélményű módszerekkel felváltani a felsőoktatásban és a pedagógusképzésben - ez a Kalandok és Álmodások Szakmai Műhely, és személy szerint Bányai Sándor egyik legfontosabb missziója az elmúlt években. Hogyan kezdődött, hogy fogadták hallgatók és oktatók, mennyire kompatibilis a jelenleg fennálló rendszerekkel, és lehet-e kettést kapni „kockánátbujásból” vagy „szabadterenalvásból”, és hogy néz ki egy 24 órán át tartó vizsga?

Szól az előadás a kihívás szerepéről, a csoportértékekről és az egymástól való tanulásról, bemutató, hogy

miért tartjuk nélkülözhetetlenek a komfortzóna elhagyását, a szabadtéri (outdoor) tanulást, a magas fizikai kihívások és az élménnyel párosuló oktatási formák megjelenését a felsőoktatási kurzusokban, ahol a kurzus TÁRGYA és a használt MÓDSZER szervesen egymásra kell, hogy épüljön.

## Szombat délelőtt

**11.30 – 13.30**

**Paskuj Iván**

**Pók vagy légy!?**

**11.30 – 13.00**

Hogyan alakítod a hálózataidat? Hogyan alakítanak a hálózatok?  
Workshop

**Szekció**

Akarva, akaratlanul, mindannyian hálózatok részei vagyunk. A hálózatokban lehetünk nyertesek és vesztesek is. Bennem felmerül a kérdés, mitől, kitől függ, hogy mivé válunk?

Tanácsadói eszem szerint persze saját magunktól.

Mennyire tudatos mindez? Mik befolyásolják a kapcsolódások alakulását? Mi van a jéghegy víz alatti részén? Ehhez kapcsolódóan gyors sajátélmény és rövid kitekintés/betekintés a hálózatok kutatás módszertanába és felhasználhatóságába – ennyi fér most ebbe a 90 percbé.

**Katarina Ducaiova (Canada)**

**Enviros Wilderness School Association** - vadon- és kalandterápiás

**11.30 – 12.30**

bentlakásos program szenvedélybeteg fiataloknak

**Északi terem**

- Rocky Mountains, Alberta, Canada

Prezentáció

Az interaktív prezentáció témája egy kanadai vadonbéli bentlakásos kezelési program – az Enviros Alaptábor – áttekintése lesz : annak működése, értékei, gyakorlatok és általános program felépítés.

30 évvel ezelőtt a program fiatalkorú bűnözők központjaként szolgált, ma egy központ a kábítószer és alkohol függőségben szenvedő fiatalok számára.

Az Enviros missziója a Bátorság Köre ( Circle of Courage) Modellen alapul:

- elősegíteni az Összetartozást, autentikus kapcsolatok építése által azokkal, akiket szolgálunk
- jelentőségteljes kihívások nyújtása által felébreszteni a Kiválóságra való törekedés vágyát
- az önálló gondolkodás és önálló cselekvés támogatásával bátorítani a Függetlenséget
- lehetőséget adni a kliensek számára, hogy megtapasztalják értéküket és különbséget tegyenek, ezáltal növelni Nagylelkűséget.

A Bátorság Körének modellje egy innovatív lépést tesz a pozitív ifjúság fejlesztéshez, mely azon az alkotóelemeken alapul, hogy az emocionális egészséghez szükséges a valahová tartozás érzése, a kiválóság (képes vagyok megcsinálni) érzése, a függetlenség és a nagylelkűség. Ez a modell integrálja a természeti népek bölcsességét, az ifjúságvédők gyakorlatát és tapasztalatait, éppúgy, mint ifjúság-fejlesztési kutatást.

**Kovács Nikolett Niko**

**Fegyvertelen Játóztárs** - mozgásos tevékenységeken alapuló

**11.30 – 12.30**

élménypedagógiai program az erőszak-megelőzés témakörében

**Nagy A terem**

Prezentáció

Az interaktív előadás során egy mozgásos tevékenységeken alapuló erőszak-megelőző program kerül bemutatásra. Szó lesz a program elméleti háttéréről, s az erőszak-megelőzéshez szükséges kompetenciaterületek fejlesztésre alkalmas játékok is kipróbálásra kerülnek.

Az előadás során körbejárjuk az erőszak-megelőzéshez szükséges kompetencia területeket, majd a kompetencia területekhez kapcsolódó mozgásos tevékenységen alapuló élménypedagógiai játékokkal, gyakorlatokkal ismerkedhetnek meg a résztvevők.

**Dr. Rüdiger Gilsdorf (GERMANY)****Csapatépítés és szociális tanulás az élménypedagógia eszközeivel - egy tanároknak szóló bevezető szeminárium bemutatása****11.30 - 12.30  
Nagy B terem**

Prezentáció

A prezentációban egy kétnapos, németországi szeminárium kerül bemutatásra, melyet olyan tanári csoportok részére szerveznek, akik saját osztályukban élménypedagógiai módszerekkel szeretnének dolgozni.

A szeminárium céljai:

- A tanároknak élménypedagógia módszerek bemutatása, amelyeket diákokkal végzett munka során fel lehet használni, különös tekintettel olyan helyzetekre, amikor pl. egy másik osztály átvételére kerül sor,
- A tanári teamek teamként történő együttműködésének erősítése a közös tapasztalatok mentén.

A prezentációban számos kooperációt igénylő kalandjáték kerül bemutatásra, amelyeket az iskolai munkában jól lehet használni. Ebből kifolyólag az előadás kitér a stratégiákra és megfelelő hozzáállásra is, melyek ezen játékok levezetésénél fontos szerepet játszanak

**Szabolcs Gergely****Dzsungeldaru - lehetőségek és játék egy kötél-orientált aktivitásban****11.30 - 13.00**

Workshop

**Outdoor**

Építési lehetőségek, játékvariációk és kipróbálás - mindezt közösen, interaktívan. A workshopban lehetőségünk lesz megismerni a játék működését technikai szempontból nézve, átgondoljuk, milyen tartalommal ruházható fel, mik lehetnek a fókuszpontjai - és természetesen játszunk is egyet... vagy kettőt.

A dzsungeldaru egy élménypedagógiai aktivitás, melyben fontos a jó irányítás, és az összhang. De ami miatt a résztvevőknek érdekes lehet, hogy nem csak egy szakmai bemutatáson vehetnek részt, hanem saját gondolatokat is megoszthatunk egymással, és azokkal együtt gazdagíthatjuk a játékban rejlő lehetőségeket.

**Vásárhelyi Kriszta - Vásárhelyi Tamás****Herman Ottó Vándortanösvény - Interaktív polihisztor játszóház****11.30 - 12.30**

Interaktív Prezentáció

**Déli terem**

A Herman Ottó Vándortanösvény egy interaktív polihisztor játszóház. Óvodától egyetemig, a Szigetfeszítváltól falusi kocsmáig sok helyen felállítottuk, és mindenütt örömteli felismerésekhez segítette a látogatókat. Számos önkéntes lelte örömét a demonstrálásában, és ami legalább ilyen jó: több pedagógust készítetett arra, hogy hasonló „játékokat” kreáljon. Most ennek filozófiáját és néhány témáját szeretnénk bemutatni, a résztvevőkkel együtt keresve meglepő (egyszerű) jelenségek tudományos magyarázatát, s ezek kapcsolatát Herman Ottóval, illetve a mindennapjainkkal.

A Nemzeti Környezetügyi Intézet támogatásával 8 sorozat „vándortanösvény” készült. A Tanösvény óvodáskortól középiskolás korig terjedő gyermekek számára készül (de felnőttek is próbálhatják a szórakoztató és egyben gondolkodtató játékokat). A kicsi szép jegyében fizikailag kis méretű, egyszerű, tartalmilag, gondolatilag tágas. Weöres Sándor egyik legszebb gondolatát képzeljük bele: Alattad a föld, fölötted az ég, benned a létra.

**Labancz Dániel - Kenézlői Eszter - Skaliczky Dávid****Konfliktusok és ellenállás a csoportban – serdülőterápiás tapasztalatok a****13.00 - 13.30****Vadaskert Gyermekepszichiátrián működő élményalapú pszichoterápiás****Nagy A terem****osztály mindennapjaiból**

Prezentáció

A Vadaskert Gyermekepszichiátrián Kórházban 2010-től közel három éven át működött hazánk első és ezidáig egyetlen élményalapú pszichoterápiás osztálya. Csoportjainkat elsősorban serdülőknek szerveztük, az alkalmazott módszertanunk alapja a tapasztalati tanulás volt, mely a mi felfogásunkban kaland- és művészetterápiás elemeket is magába foglal. A résztvevőink jelentős része olyan viselkedésproblémákkal küzdő kamasz volt, akiknek a terápiája magatartási-indulatkezelési nehézségeik, motivátlanságuk vagy épp erős szorongásuk miatt más módszerek mentén nehézségeikbe ütközött, és sok esetben a csoportba illeszthetőségük is gondot okozott. Ebből is következően a csoportjainkban gyakori volt a konfliktus és az ellenállás sokféle formája. Emiatt az első pillanattól nagy hangsúlyt fektettünk arra, hogy a tapasztalati

tanulást és az élményalapú pszichoterápiát mint közvetítő eszközt használjuk a konfliktuskezelésben, illetve hogy a résztvevőink ellenállásában rejlő lehetőségeket és energiát produktív és pozitív irányba fordítsuk. Előadásunkban bemutatjuk ezirányú tapasztalatainkat, esetrészletekkel, példákall illusztrálva. Az előadáshoz kapcsolódóan szeretettel ajánljuk munkacsoportunk „Hatékony munka ellenálló csoporttagokkal” című workshopját is

### **dr. Kádár Annamária - Kerekes Valéria**

#### **Az én utam a mesehős útja**

Prezentáció

**13.00 – 13.30**

**Kisétterem**

Minden mesében a hős ugyanazt a jellegzetes utat járja be, ami valójában nem más, mint a lélek mélyén tett identitáskereső utazás, amely belső középpontunk felé tart. Bár úgy tűnik, hogy az utazás külső tágakon történik ez egy mély, belső barangolás, ahol rejtett erőforrásainkat keltjük életre. A mesehős útja a személyes önkeresésünk, önfelfedezésünk és átalakulásunk illetve a világban betöltött szerepünk jelképe. Ebben az előadásban arra hívom meg Önöket, hogy járjuk végig együtt a mesehős útját, és nézzük meg, hogy mi az, amit a saját életünkre vonatkozóan megtanulhatunk belőle! Vajon milyen erőforrásokat, hamuban sült pogácsákat lelhettünk fel a mesékben, és hogyan hasznosíthatjuk ezeket mindennapjaink során?

### **Cséffalvai Gábor**

#### **Az Erő veled van! A támogató-fejlesztő Erő-Tér létrehozása és fenntartása magamnak és másoknak vezetőként**

Prezentáció

**12.30 – 13.30**

**Északi terem**

- Felelős vezetés - tudatos felvállalás és létezés vezetőként
- Erőfókuszálás, áttörések magvalósítása
- Teljesítmény fokozás?? Teljesítmény fenntartás!
- Mintaadás és jelenlét a vezetésben és fejlesztésben
- A 'Békés Harcos' lét és üzenet a vezetői küldetésben

A prezentáció a fenti fókuszpontokat járja be, a vezetői kihívások és tendenciák értelmezése során, majd a workshopban az ezzel kapcsolatos tréneri, coach-i tapasztalatokat és szerepet, módszereket járja körbe, esetek bemutatásával.

### **Ian Blackwell (UK)**

#### **Természetes Kapcsolatok – a tantermen kívüli tanítás a helyi zöld területeken**

Prezentáció

**11.30 – 12.30**

**Nagy B terem**

A Natural Connections azon munkálkodik, hogy összehozza a tanárokat (és ezáltal a diákokat) a környékbeli zöld területekkel tanulás céljából. 2012 óta a Natural Connections 120 általános iskolával és szakközépiskolával tartott órákat a szabadban, a matematikától, és tudományos tárgyaktól a zenén át, az idegen nyelvek oktatásáig. Bemutató programként intenzíven értékelték. Ez workshop a munkánk áttekintését adja, az iskolai órák szabadban való tartásának hatásairól, a kihívásokról és a sikerekről az iskolai tananyag elsajátításának támogatásáért.

Ez a workshop áttekintést ad a tanárokat érintő akadályokról, amikor az órát a tantermen kívül tartják, és arról hogy hogyan lehet leküzdeni ezeket. A workshop azt is megmutatja, hogy milyen egyszerű gyakorlatokkal lehet fokozni a szülők gyermekeikhez való kötődését, és további pozitív szülői lehetőségeket kínál. A workshop angol nyelven lesz.

### **Gáspár Judit - Esse Bálint - Matolay Réka**

#### **Hatni és meghatódni - tapasztalati tanulás egyetemi keretek között**

Prezentáció

**12.30 – 13.30**

**Déli terem**

Egyetemi oktatói munkánkban hatni szeretnénk a hallgatóinkra. Valódi változásokat szeretnénk elérni, hogy a hallgatóink tudatosabb döntéshozókká válhassanak. Ezt egy olyan közegben tesszük, ahol a nagy létszámú c

csoportok, a tárgyak kötelezősége, a frontális módszerek dominanciája és az egyetemenél nagyobb szintű kontextustényezők is erős hatással vannak munkánkra és a hallgatók motiváltságára. Egy olyan egyetemi tárgy folyamatos fejlesztésén dolgozunk mindhárman, amely az ország egyik vezető gazdálkodástani képzésén fut, nagy létszámú csoportokkal. A tárgy fiatal "kora" miatt nagyon képlékeny, éppen ezért tette lehetővé, hogy az első néhány éves tapasztalatot követően egy más szemlélettel dolgozzunk a kereteiben. Így kezdtük a tárgy oktatásában az utóbbi két félévben a hallgatókkal közösen az előző évekhez képest sokkal inkább a tapasztalatra, élményre és a reflexióra összpontosítani.

Hallgatói nézőpontból röviden megmutatjuk, mi történik a kurzus során, de fókuszunkban a változások, a küzdelmek és az eddigi eredmények állnak. Mivel a tárgy keretén belül problémamegoldási módszereket alkalmaznak a hallgatók, szívükhöz közel álló valódi problémák elemzésére, így több síkon is történnek változások: tanulás történik a témáról, a módszerekről, és a sok reflexió következtében önmagukról. Az erre a szemléletre való áttérés jelentős változást hozott az oktatói szerep tekintetében, valamint a foglalkozások és előadások funkciójában. Az egyetemi közegben nem ez a módszer az elterjedt, működésünk nyomán számos tovagyrúzó hatás lehetősége látszik az oktatói közösségben. Mondhatjuk, hogy a nehezebb utat választjuk, de hisszük, hogy ez a jó út. Nem utolsósorban azt is elmondhatjuk, hogy ez a működésmód nem csak a hallgatóknak jó, magunkért is csináljuk. Azt tapasztaljuk, hogy az ilyen folyamatot kísérni, lehetővé tenni is izgalmas. Tudatosítva, hogy ez jelentős mértékben szubjektív és torzított lehet, számos változást tapasztalunk. Beszélünk arról, milyen változásokat vélünk felfedezni a hallgatók érzékenységében, felelősségvállalásában, tudatosságban és kölcsönös kapcsolatunkban. Reflektálunk arra is, hogyan reagálnak a hallgatók például az előadás funkciójának és formájának változására, vagy az intenzív csoportos munka vezetési módjára.

## Szombat délután. 1.

14.30 – 17.15

**dr. Kádár Annamária - Kerekes Valéria**

**Én, mint a saját mesém hőse**

Workshop

14.30 – 17.15

Kiséletterem

A mesehős utazása személyiségfejlődésünket, az önismereti utunkat is szimbolizálja. "A dolgok nem kívül kezdődnek, hanem belül, és nem alul, hanem felül és nem a láthatóban, hanem a láthatatlanban" fogalmazza meg a belső utazás lényegét Hamvas Béla. Az életbátorság, a magabiztosság az a képességünk, hogy túl tudunk merészkedni saját határainkon. Bár úgy tűnik, hogy az utazás külső tájakon történik ez egy mély, belső barangolás, ahol rejtett erőforrásainkat keltjük életre. A gebéből táltos paripát varázsolunk, ehhez pedig meg kell találnunk az életrekeltő "paraszat". Erről fog szólni a workshop.

A workshopon a drámapedagógia eszközeivel dolgozunk. A résztvevőknek hét állomáson kell végighaladniuk, ami a mesei hét próbát szimbolizálja.

**Bernd Rademachers (Germany)**

**Mindfulness a tréning és a coaching területén**

- ötletek, tapasztalatok és csapdák

Workshop

14.30 – 17.15

Szekció

Játékos rátekintés a saját tudatosságunkra és egy szórakoztató megközelítése annak, hogy hogyan lehet a mindfulness szemléletet tréning és coaching környezetben használni. Egy aktív részvételen alapuló workshop saját élmények megosztásával. Csomók kötése – csend és figyelem – játék – éneklés – szaglás – kérdések – válaszok – feszültség és relaxáció. Cél megosztani a résztvevőkkel, hogy hogyan lehet a „mindfulness” állapotot elsajátítani, vagy az megelőzendő, első lépésként elsajátítani a „figyelem-figyelmisség” állapotát, melyet a mindennapos munka során alkalmazhatunk. További célja a workshopnak különböző módszerek bemutatása, megismerése, melyekkel egy magasabb fokú tudatosság elérésére törekedhetünk. A workshop lehetőséget kínál arra, hogy saját ötleteket és tapasztalatokat is megosszunk egymással, remélhetőleg szórakoztató módon

**Dr. Cziboly Ádám**

**REALITY** - saját élményű műhely a drámapedagógiai eszközök tréningkeretben történő alkalmazásáról  
Workshop

**14.30 – 17.15**  
**Nagy B terem**

A drámatréning során mások szerepében egy közös fiktív történetet hozunk létre, melybe a csoport minden tagja aktívan bevonódik. A résztvevők nem csak megfigyelői, hanem írói, rendezői és szereplői is a történetnek, ami a helyzetek eljátszásával és elemzésével születik meg. A tréning során a résztvevők biztonságos keretek közt megszülető tapasztalathoz jutnak, amelyet a későbbiekben hasonló szituációkban hasznosítani tudnak. A tapasztalat rögzülése nem csupán értelmi, hanem érzelmi szinten is megtörténik. Ebben a folyamatban a dráma, helyenként a színház mindig eszköz. A cél a megértés elmélyítése abban a témában, amelyet a drámatréning kijelöl. A sajátélményű műhelyen egy példán keresztül kaphatnak a résztvevők betekintést ebbe a folyamatba.

A drámatréning eszköztárában megtalálhatóak olyan dramatikus technikák is, amelyeket más trénercégek is alkalmaznak, azonban a drámatréning módszertana nem azonos ezekkel.

- A drámatréning nem pszichodráma.
- A drámatréning nem csak szituációs játék.
- A drámatréning nem playback-technika.
- A drámatréning nem csak kommunikációs tréning.
- A drámatréning nem színház.
- A drámatréning nem színjátszás.

**Schafer Nóra - Skaliczky Dávid**

**BIZALOM-ÖNBIZALOM.** Egy életről szóló sajátélmény a fokozatosság és a választható kihívás szerepe az élményalapú folyamatokban  
Egész délutános workshop

**14.30 – 19.15**  
**outdoor**

A workshop célja lehetőséget teremteni arra, hogy a résztvevők hatékonyabban kapcsolódjanak önmagukhoz és egymáshoz. Ezt a közös célok és értékek meghatározását követően, a közösen átél, egyre magasabb kihívást jelentő élmények, valamint az egymásnak nyújtott támogatás segíti. A folyamat előrehaladtával a résztvevők felismerhetik és megélhetik erősségeiket és a kihívások választhatóságának, valamint a fokozatosságának köszönhetően olyan új élményeket szerezhetnek, amiken keresztül felülbíráhatják korábbi korlátozó hiedelmeiket és elmélyíthetik azokat, amik támogatják őket. A workshopon alacsony-és magas kötélelemeket is alkalmazunk. A sajátélményt és ennek feldolgozását követően a választható kihívás elvénél fontosságáról és gyakorlati alkalmazásának lehetőségeiről beszélgetünk. Módszertanunk alapját a tapasztalati tanulás, a megoldásfókuszú szemlélet és a resztoratív gyakorlatok képezik. A workshopon alacsony-és magas kötélelemeket is alkalmazunk. A workshopon magas fizikai és érzelmi kihívással járó lehetőséget szeretnénk teremteni, ugyanakkor a feldolgozásra korlátozott időben van csak lehetőségünk, ezért azt kérjük minden érdeklődőtől, hogy csak akkor jelentkezzen, ha úgy gondolja magáról, hogy

- mozgásában nem korlátozott,
- fizikai sérülése, mozgászervi panaszja, betegsége nincs,
- érzelmileg stabil, kiegyensúlyozott (nincs aktív krízis az életében),
- fejlődni szeretne és hajlandó társait is aktívan támogatni.

**Hernek Mónika**

**A Bátor Táboros élmény:** bemutató a terápiás rekreáció alkalmazásáról  
Prezentáció

**14.30 – 15.30**  
**Nagy A terem**

A Bátor Tábor különböző, élményterápiás programjaiban 2001 óta vehetnek részt daganatos, cukorbeteg, valamint haemophiliával és krónikus ízületi gyulladással kezelt gyermekek, illetve testvéreik és családjaik. Módszereit és gyerekekkel kapcsolatos hozzáállását, egészségügyi sztenderdjeit tekintve a Bátor Tábor Középket Európában egyedülálló kezdeményezésnek tekinthető. A táborozás a gyermekek és családjaik számára teljesen ingyenes.

Korosztályra szabott élményterápiás programjaink a terápiás rekreáció elveire épülnek. A résztvevők számára fizikailag és pszichológiailag biztonságos, megtartó környezetet teremtünk, melyben korosztályukra szabott foglalkozásokon vehetnek részt. Programjaink célja, hogy a résztvevők életüket megváltoztató élményben részesüljenek, melynek hatására magabiztosabbá válnak fizikai képességeikben és társas készségeikben, érzelmi jóllétük és önbecsülésük növekszik, életminőségük javul.

**Bányai Sándor****Vissza az alapokhoz... (workshop classic)**

avagy: egy kreatív eszköznek a kreatív felhasználási lehetőségei!

Workshop

**14.30 – 15.30****Déli terem**

60 perc egyetlen hétköznapi eszközzel, az összehajtható mérőpálcával (magyarul: collstok...). Az eszköz az általam ismert LEGkreatívabb, legsokrétűbb, leginkább variálható, olcsón beszerezhető, fantáziadús és szellemes élménypedagógiai játékszer. A workshop bemutatja a felhasználás lehetőségeit a jégtörő játékoktól az energetizáláson át a névtanulásig, a véletlenszerű párképzéstől a páros kommunikációs szituációkig, a bizalomjátéktól és a kiscsoportos értékválasztástól a kreatív problémamegoldásig. A szociális kompetenciafejlesztésben használt gyakorlatok a kockázatkereső megoldásoktól az önként vállalt kihívásig, és a szimbolikus visszajelzések sorozatáig terjednek. Próbáld ki Te is – nem fogsz tudni szabadulni tőle!

A workshop Daniel Dammeyer (Erlebnispädagogisches Zentrum lth, www.epzi.de) barátunk foglalkozása alapján készült. Eszközt biztosítottunk!

*OPCIONÁLIS workshopok – az egyik megvalósulására van lehetőség, érdeklődéstől függően*

**1.****Rákár-Szabó Natália - Szabó Gábor Timur****VADONterápia és/vagy KALANDterápia?**

Járt és járattan utak - itthon és a nagyvilágban

Prezentáció

**14.30 – 15.30****Északi terem**

A **kalandterápia** élménypedagógiai, tapasztalati oktatás alapokon, outdoor-, és vadon környezetben zajló kezelések gyökereiből táplálkozik, melyek már több mint 50 éve, nagyon szerteágazó módon fejlődnek, terjeszkednek, napjainkig is. A korai '60-as évektől az Egyesült Államokban kezdtek elterjedni, máig is ott és Ausztráliában örvend széleskörű ismertségnek, alkalmazásnak – ennek minden természetes fejlődési állomásával: programok folyamatos fejlesztésével, kutatásokkal, oktatási programok és szakemberképzés terjedésével. A kalandterápia (Adventure Therapy - AT) az élménypedagógia pszichoterápiás alkalmazása, igen fiatal diszciplína és az elmúlt néhány évtized, amely ennek a terápiás módszernek a múltját jelenti, nem volt elég ahhoz, hogy letisztuljanak a fogalmi meghatározások és azok tartalmi.

Scott Bandoroff és Sandy Newes (2004.) meghatározása szerint a kalandterápia egy olyan terápiás modalitás, amely a kaland tapasztalások és aktivitások terápiás hozadékát kombinálja más, tradicionális terápiás megközelítések alkalmazásával. A program outdoor – „szabadég” kaland aktivitásokkal, ősi, alapvető készségek felhasználásával és reflexióval segíti a személyes és interperszonális fejlődést. Képzett vezetők irányításával célirányos viselkedés és készségfejlesztés zajlik és a csoportterápiás foglalkozást abban jártas szakemberek vezetik az individuális fókuszot sem tévesztve szem elől.

A **vadonterápia** miben különbözik a kalandterápiától?

A vadonterápia (Wilderness Therapy) hivatalos meghatározás szerint a kaland-alapú terápiák egy részhalma: fő eleme a vadon-expedíció, melyet terápiás céllal alkalmaz. Nagyon sokféle program, modell és megközelítés létezik, melyek alapcélja azonos: a résztvevők önállóságának és önbecsülésének növelése. A legújabb modellek abba az irányba mutatnak, hogy minél kevesebb "struktúrált" kaland-aktivitás kerüljön beépítésre, de a természet ereje, az életszükségletek önálló ellátása, a folyamatos mozgás (expedíció) nyújtásnak gyógyító erőt. Az outdoor elemek természetesen kiegészülnek terápiás komponensekkel is, melyekben tapasztalt terapeuták gazdagítják reflexiókkal, segítenek elmélyíteni a tapasztalatokat és a résztvevők igényeinek és életcéljainak szolgálatába állítani azokat...

*"Nincs jobb hely a vadon-termesztelnél a gyógyulásra, növekedésre és tanulásra".*

**2.****Rákár-Szabó Natália - Szabó Gábor Timur****Párterápia-Kalandterápia-Videotrénings**

- integratív módszerek a családok szolgálatában

Prezentáció - workshop

**14.30 – 15.30****Északi t./outd.**

Az Egyesült Államokban, a kilencvenes évek közepétől jelentek meg olyan családterápiás tanulmányok, melyek a természetben folytatott kalandaktivitások alkalmazását írták le hagyományos családterápiák folyamataiba ágyazva.

A családi videotrénning illetve video-interakció elemzés módszere (VHT/VIG) valamivel korábban, a '80-as évektől kezdett elterjedni Hollandiából, alternatív eszközként: intenzív, családok otthonában zajló, kapcsolatot fejlesztő, segítő beavatkozásként. A támogató munkát a szóbeli "tanácsadás" helyett, a rövid felvételek a szülővel való közös feldolgozására és megbeszélésre előkészített mikroelemzés váltotta fel.

Mi kb. 4 évvel ezelőtt kezdtünk abba a munkába, mely során az addig önállóan, különálló módszerekként alkalmazott eszközöket, azaz a strukturális rendszerszemléletű családterápiát, a kalandterápiát és a videotrénning módszerét ötvöztük párokkal való terápiás munkáink során. Az integrált módszer alkalmazását megfelelő (inplikált) helyzetben, ill. problémakör esetén ajánlunk fel a családoknak, pároknak - a hagyományos terápiás folyamatba ágyazva. Ennek megfelelően az adott ülést (üléseket) természeti környezetben tartjuk és kihívásokat jelentő aktivitásokkal "kínáljuk meg" a klienseinket. Természetesen az adott gyakorlat, az élő tapasztalat reflexiója helyben is megtörténik de nagy segítséget jelent, hogy a helyzetekről videofelvételeket készítünk, melyek előzetes előkészítés után a következő benti ülés munka-anyagát (is) adják. A közös visszanezés során az aktuális és releváns kérdések mentén haladunk és a képek segítségével új válaszutak felfedezésében, megoldások, megértések megszületésében támogatjuk a családokat.

Erről a munkáról tartunk rövid prezentációt és kínálunk némi helyzetgyakorlattal ötvözött saját-élményt a résztvevők számára.

### **Christine Lynn Norton (USA)**

#### **Kalanderápia és az empátia idegtudományos alapjai**

Workshop

**15.30 – 17.15**

**Északi terem**

A workshop során megvizsgáljuk az empátia fogalmát, annak klinika munkában betöltött jelentőségét, illetve az emberi faj túlélésben játszott szerepét. Megvizsgáljuk az empátia idegtudományi alapjait és megvizsgáljuk, hogy a kalanderápia hogyan tudja elősegíteni az empatikus készségek fejlődését, fejlesztését.

### **William Norton (USA)**

#### **Az ÍRÁS eszközként való használata akció és visszajelzés során**

##### **– osztálytermi helyzetben**

Workshop

**15.30 – 17.15**

**Déli terem**

Bár az ÍRÁS, valami olyasmi, amit elvileg minden oktató képes megtanítani, mégis sok pedagógus és diák számára kihívásnak számít. Némely tanárok nem érzik elég magabiztosak magukat saját írás-készségükben, ami miatt nem is tudják hatékonyan tanítani azt. Mások szívesen fejlesztenék az írás-készséget, de nincs elég idő az írás, az átnézés, a szerkesztés és az újrafírás/átírás teljes folyamatára. A tanteremben kívül a tapasztalati oktatók nagy többsége egyáltalán nem is foglalkozik írással. A többségük általában akciókra (aktív tevékenységekre), és tapasztalatokra fókuszálnak, mintsem írásos visszajelzésekre. A workshop során a tapasztalati tanulás köréne (akció/reflexió/integráció) íráshoz való viszonyáról lesz szó. A résztvevők egy „írásos” aktivitáson (gyakorlaton) keresztül tapasztalhatják meg, hogyan használható ez az eszköz a tanulási folyamatban, ill. a visszajelzés során. A résztvevők további izgalmas tapasztalati tanulást támogató eszközt próbálhatnak ki, melyek jól alkalmazhatók osztálytermi helyzetekben, a közösség építésének és a kritikus gondolkodás fejlesztésének céljából.

A jelenlevők maguk is készítenek egy írást és felül is vizsgálják a 90 percen belül. Lehetősegiül lesz a tapasztalatukra való reflexióra, mint oktatóknak, és arra is, hogy vajon az írásnak milyen szerepe lehet a szakmai életükben. Ez a műhely leginkább osztályteremben dolgozó pedagógusoknak, tapasztalati oktatóknak, segítőknak lehet hasznos, akik használják, vagy szeretnék használni az ÍRÁST, mint eszközt, visszajelzésre a programjaikban.

### **Somorjai-Pálvölgyi Nóra**

#### **A Waldorf módszer létjogosultsága**

##### **Az elmélet és a gyakorlat (tapasztalati tanulás ritmussal)**

Összevont prezentáció + workshop

**15.30 – 17.15**

**Nagy A terem**

A Waldorf pedagógiai rövid bemutatása után Nóra beszélgetésre invitálja a résztvevőket, ahol "kibeszélhetik" a Waldorf pedagógiai körül lengő kérdéseket, kételyeket, kritikákat, tapasztalatokat...

Például:

- Burokban nevelés?
- Van-e élet a Waldorfon túl?

- Szekta vagy nem szekta?
- Eleget tanulnak-e az idejáró gyerekek?
- Se foci, se tévé?

És persze leginkább a résztvevők aktuális kérdéseit.

A Waldorf iskolákban a diákok minden nap részt vesznek egy úgynevezett "ritmikus részen" is. Ez a fajta gyakorlat, vagy ha úgy tetszik tanulási forma, végig kíséri őket egyészen első osztálytól a gimnáziumig.

A workshop résztvevői gyakorlatban ismerkedhetnek meg olyan feladatokkal, melyeket az iskolában a gyerekek elsőtől nyolcadik osztályig csinálnak. Ezek a gyakorlatok rendkívül sokoldalú módon segítik a gyerekek fejlődését, tanulását, és mint ilyenek, tapasztalati tanulási módszernek is tekinthetők, amennyiben nem kognitív szinten fejtik ki támogató hatásukat.

Alkalmazhatóságuk rendkívül széles és változatos, egy kis kreativitással könnyen adaptálható, valódi fejlesztést lehet elérni velük - nem csak Waldorf iskolákban!

## Szombat délután. 2.

17.30 – 19.30

### Cséffalvay Gábor

**Az Erő veled van!** A támogató-fejlesztő Erő-Tér létrehozása és fenntartása magamnak és másoknak vezetőként

17.30 – 19.30

Északi terem

Workshop

Felelős vezetés - tudatos felvállalás és létezés vezetőként

- Erőfókuszálás, áttörések magvalósítása
- Teljesítmény fokozás?? Teljesítmény fenntartás!
- Mintaadás és jelenlét a vezetésben és fejlesztésben
- A 'Békés Harcos' lét és üzenet a vezetői küldetésben

A délelőtti prezentáció a fenti fókuszpontokat járta be, a vezetői kihívások és tendenciák értelmezése során, majd a workshopban az ezzel kapcsolatos tréneri, coach-i tapasztalatokat és szerepet, módszereket járjuk körbe, esetek bemutatásával. A workshopba lehet csatlakozni a prezentáció ismerete nélkül is!

### Kovács Nikolett Niko

**Mi van, ha már unom a jól bevált játékokat, gyakorlatokat-** facilitátori megújulási technikák- játékváltoztatás, játékkitalálás

17.30 – 19.30

Déli terem/out

Workshop

A workshop során elsősorban arról lesz szó, hogy hogyan tudunk facilitátorként megújulni, újabb játékokat, gyakorlatokat kitalálni, létrehozni.

*Sokszor éltem meg azt facilitátorként, hogy már unom a saját játékaimat/gyakorlataimat... ezért fogalmazódt meg bennem, hogy csináljunk egy olyan workshopot, ahol kitalálhatunk mi magunk játékokat, gyakorlatokat; mintákat láthatunk játékváltoztatási lehetőségekre. A workshop során kis csoportokban dolgozva fogunk játékokat, gyakorlatokat megváltoztatni, kitalálni, lejátszani...*

### William Norton (USA)

**Válaszd a szabadságot, válaszd a felelősséget:**

17.30 – 19.00

Nagy B terem

használd a Tapasztalati Oktatást hagyományos osztályteremben is

Interaktív prezentáció

Az osztályteremben mind a tanároknak, mind a diákoknak vannak bizonyos felelősségeik. Néha ezek tisztán meghatározottak, de gyakrabban nem. Egy kötélpályán, vagy falmászás során az oktató szó szerint felelős a diákjai életéért. Vajon ugyanígy igaz ez az osztályteremben? Egy tanárnak sokféle választási lehetősége van, hogy hogyan teljesíti a felelősségeit, és hogy hogyan osztja meg a felelősséget a diákjaival. Ezek a döntések hatással vannak az osztályközösségre, és a diákok szerepeire az osztályban. Ezen a műhelyen számos külföldi témát fogunk lefedni. Meg fogjuk beszélni, hogy az oktatók milyen felelősséget osztanak meg kint a szabadban és a hagyományos osztályteremben. Meg fogjuk vizsgálni a "felelősség fokozatos átadását" és mebeszéljük ez

az átadás hogyan szokott előfordulni az oktatás különféle helyzeteiben. A beszélgetésünk tájékoztatást fog adni az oktatási teoretikusok nézeteiről, mint Glasser, Hahn, és Dewey, valamint a modern tapasztalati oktatás gyakorlóinak nézeteiről. Ezen a műhelyen a résztvevők aktívan közre fognak működni abban a beszélgetésben, hogy az oktatónak milyen felelősségeik vannak, és hogy hogyan osztjuk meg ezeket a diákjainkkal. Ez el fog vezetni bennünket az erő és a szabadság fogalmának megbeszéléséhez, és hogy milyen módon jelennek meg ezek az osztályteremben. Kérlek gyere és osszd meg az ötleteidet, meglátásaidat és tapasztalataidat!

Rövid prezentációt tartunk, reflexiókkal, tapasztalati aktivitásokkal, kiscsoportos és egész csoportos megbeszélésekkel, hogy összehasonlítsuk a szabadságot és a felelősségeket az oktatási paradigmáinkon keresztül. Az oktatási keretetre hatással voltak John Dewey, Kurt Hahn, William Glasser és más modern teoretikusok munkái.

### **Ian Blackwell (UK)**

**Szabadban tanítani – néhány ötlet a tantárgyak szabadban való tanításához** 17.30 – 19.00  
outdoor

Workshop

A tanárok tudják, hogy a szabadban tartott órák élvezetesebbek, de nevezhetjük ezt valóban tanulásnak? Vajon a szabadban a gyerekek többet, jobban tanulnak, vagy tanulnak-e olyasmit amit a tantermi oktatás során nem tudnának elsajátítani? Tanárként vajon hogyan tudom megmutatni, hogy a tanulás nem más mint részvétel. Hogyan tudom meggyőzni az iskola vezetését arról, hogy a szabadban való tanításból a diákok valóban profitálnak. Ez a workshop ezek közül a kérdések közül fog feltárni néhányat, valamint olyan gyakorlati aktivitásokat mutat melyek a saját osztályunkkal is kipróbálhatók.

### **Besnyi Szabolcs - Nagy Gábor Mápó**

**Át mersz lépni a komfortzónád határán?**

17.30 – 19.30

Workshop

outdoor

Magaskötélpálya... alacsony kötélpálya... magunk építette hídon átkelés...kötelek...karabinerek...bevállalható kockázat...

Ezek lesznek jellemzőek arra a 2 órára, amit velünk tölthet az, aki vállalja, hogy kilép a komfortzónájából, bele teszi testi és lelki erejét a közös megoldásba, támogatja a csoport tagjait és kipróbálja, amit talán még soha. Célunk, hogy megmutassuk, mindig van feljebb, több, nagyobb, amit elérhetünk, megtehetünk. És, hogy a résztvevők megtapasztalják, hogy ez elsősorban magukon és a társaikon múlik. Aki részt vesz, nemcsak, hogy egy igazi kalandban lesz része, hanem annak feldolgozásában, megértésben, magára és a társaira vonatkozó tapasztalások átélésében is.

És közelebb kerül ahhoz, hogy ilyen kalandpedagógiai eszközöket, módszereket mint tréner, csoportvezető használjon.

Fontos, hogy technikai tudást nem tanítunk a workshopon!

### **Dr. Kenézliői Eszter - Valkó Lili - Zalka Zsolt**

**Élményalapú csoportok a Thalassa Házban - A tapasztalati tanulás**

17.30 – 18.15

lehetőségei egy dinamikus orientált terápiás közösségben

Szekció

Prezentáció

A Thalassa Ház kultúrájának szerves része a páciensekkel való együtt - cselekvés, ami a súlyos személyiség - patológiájú, vagy pszichotikus páciensek esetében is egy fontos terepe a kapcsolatteremtésnek. A terápiás közösség világában eleve adott az a tér, ahol az együtt lét során létrejövő, látszólag hétköznapi helyzetek számos intenzív tapasztalási helyzettel, interperszonális élménnyel járnak együtt, a kapcsolati munkához egy gazdag, sokrétű jelentéssel bíró környezetet teremtve. A köztes terekben és a csoportokon zajló interakciók mintázatai adják számos esetben a terápiás munkához, a belátáshoz, a megértéshez szükséges kiindulópontot és a korrekív átélés lehetőségét is egyben.

Ebben az eleve komplex, különböző terápiás modalitásokat (verbális kis- és nagycsoport, pszichodráma, mozgás-, művészet-, zeneterápia) integráló terápiás közösségében kaptak helyet kísérleti jelleggel a tavalyi évtől a strukturált, élményalapú, a tapasztalati tanulás elveire épülő csoportok, melyek az élményalapú terápiának is az alkotóelemei.

A havi egy alkalommal a programba illesztett csoportokon főleg szabadtéri, kihívással járó játékos gyakorlatok révén érjük el azt, hogy a felnőtt résztvevők is a gyermekkorból ismerős, sokszor szenvedéllyel átélt játékhelyzetben találják magukat. Az intenzív együtt-cselekvések révén a személyes és közösségi erőforrások mellett az egyéni nehézségek, kapcsolati működések is megjelenhetnek ebben az önfelelt állapotban. Az 'Itt és Most'-ban átél, a valóságtól kicsit távoli helyzetekben nagyon erős és valós érzéseivel kerülhet kapcsolatba a páciens, hiszen a játék vonzása, a kihívás okozta izgalom, vagy a feladatmegoldás érdekében a megszokások közül való kilépés is erre teremt lehetőséget. A többrétű - fizikai, kognitív és érzelmi - bevonódással járó, intenzív, emlékezetes élményt nyújtó helyzetekben sokszor nagyon jól érzékelhetően leképeződnek az egyént egyébként is jellemző érzelmi, motivációs, kapcsolati, viselkedési mintázatok. A történet megbeszélésével, reflexiójával a belátás, a gyakorlatok tudatos felépítésével a korrekció lehetősége is adott. A folyamatban elsősorban a cselekvésből indulunk ki, de a feladatot követő feldolgozás, az átéltek verbalizálásának elősegítése legalább akkora hangsúlyt kap, mint maga a cselekvés.

Az előadásban a Thalassa Házban élményalapú csoportokkal eddig szerzett tapasztalatainkat szeretném bemutatni, elemezve a pszichoanalízis performatív paradigmája és az élményalapú terápia közti hasonlóságokat, különbségeket.

### **Katarina Ducaiova (Canada)**

#### **A "Bátorság Köre" - Circle of Courage - Üdvözlő Tűz Szertartás**

**18.30 - 19.30**

Workshop

**outdoor**

A pozitív ifjúsági fejlesztés modellje arra az univerzális elvre épül, hogy az érzelmi egészséghez minden fiatalnak szüksége van a

- valahová tartozás (Belonging/Attachment),
- az eredményesség (Mastery/Achievement)
- a függetlenség (Independence/Autonomy)
- és a nagylelkűség (Generosity/Altruism) érzésére.

Ez a különleges modell integrálja a törzsi társadalmak kulturális bölcsességét, a problémás fiatalokkal dolgozó úttörő szakemberek gyakorlati bölcsességét és a modern ifjúságfejlesztési kutatás eredményeit.

Az Enviros program gyakorlatát bemutató képes prezentáció során ez a négy model is feldolgozásra kerül.

## **Vasárnap délelőtt**

**10.00 - 13.00**

### **Labancz Dániel - Skaliczky Dávid**

#### **Hatékony munka ellenálló csoporttagokkal**

**10.00 - 13.00**

Workshop

**Nagy B terem**

Magyarország első és ezidáig egyetlen élményalapú pszichoterápiás osztályának működtetése során, ahol serdülőknak szerveztünk élmény- és kalandterápiás csoportokat, gyakran találkoztunk ellenállással a résztvevő kamaszok motiválatlansága, indulatkezelési nehézségei vagy szorongása okán. Fontosnak tartjuk, hogy e speciális csoportokban felmerülő igényeket és nehézségeket csoportvezetőként minél pontosabban felmérjük, illetve kezelésükre hatékony eszköztárral rendelkezünk. Workshopunk célja, hogy a résztvevők szituációs gyakorlatokon és azok feldolgozásán keresztül megismerhessék egymás jó gyakorlatait és technikáit a nehezen kezelhető és/vagy ellenálló csoporttagokkal való munkában. Szeretnénk megosztani tapasztalatainkat és segíteni a workshopunkon résztvevőket a hatékony konfliktusmenedzsmentben, illetve az egyes csoportdinamikai történések facilitálásában, felismerésében és kezelésében is.

### **Frank Grant (UK)**

#### **Természetben zajló terápiás munka „Csend Csoport” megközelítéssel**

**10.00 - 13.00**

- ősi rituálékban és ceremóniákban való részvétel,  
a természet gyógyító erejének segítségével

**outdoor**

Workshop

A workshop célja, hogy a résztvevők saját élményben megtapasztalják, hogyan köthetők össze a terápia és terápiás gyógyítás elméleti konstruktmái a természet egyéni és kollektív szinten működő gyógyító energiáival és gyakorlati feladatokkal. A gyakorlatokat, melyeket megtapasztalhatunk, bármilyen kliensekből álló csoportnál alkalmazhatjuk, az intenzív segítő-segített, kétszemélyes kapcsolattól kezdve, akár egy felületen mozgó, könnyedebb, nagy csoportos szintig. Minden indoor terápiás elemnek megtalálható a természetben zajló, outdoor megfelelője, a workshop célja, hogy a résztvevők ezeket megismerhessék.

Egy hosszú sétára indulunk a természetbe. Első lépésként egy zsinór-feladatot használunk jégtörőnek, amely egy klasszikus bemelegítő gyakorlat olyan személyeknél, ahol a résztvevők nem ismerik egymást, vagy ódzkodnak attól, hogy egymást megérintsék, kellemetlen érzésük van, ha egymás közelében kell lenniük (akár ellenkező neműeknek), akkor is, ha együtt kell működniük egy helyzet megoldásában. Ez azok számára különösen értékes gyakorlat, akik maguk is valamilyen bántalmazás áldozatai voltak, félnek az ismeretlentől, és az olyan helyzetektől, melyekben idegenekkel kell kapcsolatba lépniük. Ahogy lassan haladunk az utunkon, megállunk időnként különböző helyeken, és ősi, rituális ceremóniákban veszünk részt. Ezeket az aktivitásokat „Csendes Csoport” megközelítésben fogjuk elvégezni, bár Frank útmutatásai és vezetői stílusa egyetemleges lesz. A workshop során nem fogunk senkit sem arra kérni, hogy ossza meg a belső érzéseit, érzelmeit, és a beszéd során senki sem tehet fel kérdéseket a másíknak, senki sem fűzhet kommentet mások mondandójához, ezzel is megteremtve a teljesen biztonságos csoportlétkört. Ez egy olyan potens, interaktív, sajátélmény műhelymunka lesz, amelyben mindenki a saját képességei határain belül mozoghat és boldog és örömteli időt tölthet a természetben.

### Vadász Eszter (USA – Hu)

**Gyere közénk a Vörös Sátorba! - a Red Tent mozgalomról és gyakorlatról**

**10.00 – 13.00**

Összevont prezentáció és workshop

**Kiséletterem**

Vörös Sátor Mozgalom a kilencedik évét ünnepli és komoly iramban terjed. A kezdeményés egy régi női vágyat testesít meg, mely Anita Diamant népszerű Vörös Sátor című könyvének hatására megerősítést nyert. Őseink és sok természeti nép asszonyai ma is, menstruációs ciklusuk első napjait együtt, egymást támogatva töltik és töltötték, pihenéssel, meséléssel, játékkal, testük és lelkiük ápolásával.

Egy-egy alkalom a Vörös Sátorban, Vörös Templomban vagy Holdkunyóhában - sok néven fut világszerte - lehet néhány óras vagy egész hétvégés program. Az önkéntes szervezők elkötelezettségétől függően lehet heti, havi, többhavi rendszerességgel előkészíteni, megszervezni. A műhelymunkán ízelítőt szeretnék nyújtani arról, hogy mi is történik egy-egy ilyen Vörös Sátor alkalmával.

Amikor egy településen létrejön a Vörös Sátor, ez azt jelenti, hogy a közösség elkezd bizonyos értelemben megváltozni, és átalakítja a női testhez és ciklushoz kapcsolódó érzéseket, csökkenti társadalmi szegényérzetet. Nemcsak a nők, a férfiak is profitálnak meglétéből, hiszen párjuk feltöltődve, önmagával nagyobb harmóniában fog visszaérkezni hozzá és a közösségbe. A nők számára pedig a Vörös Sátor nemcsak egy megbeszélni való téma lesz, hanem egy igazi Hely, ahol megoszthatják azokat a ciklusunkhoz, nőiségünkhöz kapcsolódó témákat, amikről nem szabad, nem illendő, vagy nem szokásos beszélni. Ahol mindannyiunk gondolata, érzései fájdalmi, gyógyulásának története elmondható, kimondható és biztonságos, és bátorító légkörben zajlik. Célja, hogy a résztvevők pihenjenek, lelassuljanak, feltöltődjenek. Történetek, dalok, ételek, gyógynövények, receptek és tapasztalatok cseréljenek gazdát, ezzel is megtisztelve a vérzéseink idejét. Újból megtanuljuk, hogy tiszteljük biológiai lényünket, ciklusunkat, és természettel való ősi kapcsolatunkat. Hogy visszaemlékezzünk arra, kik vagyunk, és honnan jöttünk.

Jelen műhelymunka első részét egy beavatási szertartással fogjuk kezdeni, amely minden, a Vörös Sátorba belépő számára fontos. Ezután néhány, a legtöbb nőt mélyen érintő emlékek -első menstruáció, fiatal leánykori testi-lelki érzések- dolgozunk majd. A workshop második részének tematikája lazább lesz, több lehetőség nyílik a résztvevők éppen aktuális igényeit, érdeklődését, kívánságait figyelembe venni.

### Rüdiger Gilsdorf (GERMANY)

**Élménypedagógia a szabadságra sarkallás és a szabadsághoz illesztés**

**10.00 – 13.00**

**között**

**Déli terem**

Workshop

A workshop során egy olyan konfliktusokkal tűzdelt terület kerül bemutatásra, melyben folyamatosan dolgoznak az élménypedagógusok, még ha nincsenek is ennek tudatában. A szociális és önévezérelt tanulás egyaránt fontos célok, mégsem járnak mindig kéz a kézben. Ebből adódóan fontos, hogy a feladatokra, valamint azok elrendezésére (setting), illetve a módszerekre és az élménypedagógiai munkában megjelenő vezetői stílusokra történő reflexió megtörténjen.

A reflexiók legfontosabb fókuszai, hogy milyen mértékben merülhet fel a veszélye annak, hogy nem kívánt alkalmazkodási folyamatok indulnak be, illetve, hogy ellenkező esetben mik tudják annak a valószínűségét megnövelni, hogy az önállóság és önrendelkezés kibontakozhasson. Egyfajta vezérfonalat jelenthet ebben a konstruktív hozzáállás, és annak gyakorlatba ültetése.

A workshop egyfajta keveréke a mentális inputoknak (amelynek elméleti alapjait az élménypedagógia biztosítja), humanisztikus és rendszerszemléletű terápiáknak, illetve a csoportdinamikai szemléletnek, és azok gyakorlati feladatainak, amelyek mentén a résztvevők a sokrétű élménypedagógiai feladatokat jobban ki tudják fejteni.

A workshop azon jelentkezőknek szól, akik már rendelkeznek némi tapasztalattal az élménypedagógia területén, és kedvük van ahhoz, hogy a saját gyakorlati tapasztalataikra a felmerülő szempontok mentén együttesen reflektálni tudjanak.

### **Dr. Cziboly Ádám**

**Buszmegálló** - saját élményű drámapályázat

**10.00 – 13.00**

a diákok, a tanárok és a szülők felelősségének vizsgálatáról az iskolai agresszió működésében

**Északi terem**

Workshop

Saját élményű drámapályázatunk központi témája a "bullying" működése, és a különböző szereplők felelőssége ezzel kapcsolatban.

A drámapályázat során arra törekszünk, hogy

- a problémát többféle nézőpontból láthatóvá a résztvevők, és a különböző szereplők felelősségén gondolkodzanak,
- akik eddig egyféle szerepből ismerték a bullying helyzetét (bully / bűnrész / áldozat), azoknak lehetőségük legyen behelyezkedni a másik szerepébe is,
- a résztvevők átgondolhassák a helyzetet a felnőttek (szülők, tanárok) szemszögéből is.

Mindez azonban egy fiktív helyzetben, a szerep védettsége mellett történik.

A workshop egy példa arra, hogy az iskolai és iskolán kívüli nevelési-, ifjúsági- és szociális munka különféle szinterein a dramatikus formák széles tárházát milyen módon és milyen célokra lehet alkalmazni. A dramatikus munkában különböző központi problémák, élethelyzetek, kérdések, tananyagrészeket vagy eseményeket fiktív helyzeteket teremtünk, és ezeken keresztül vizsgálunk személyes, morális és társadalmi problémákat.

Az InSite Drama műhelyét a magyarországi színházi nevelés két Európában is ismert szakértője alapította. Az InSite új szín és új hang, a párbeszéd katalizátora kíván lenni a magyarországi és nemzetközi színházi nevelés palettáján és kánonjában. Az InSite célja, hogy nemzetközi együttműködésekben vizsgálja, a színházi nevelés milyen választ képes adni napjaink legégetőbb kríziseire és kihívásaira. A társadalmi problémákra egyszerre tekintünk helyi, európai és globális kontextusban és nemzetközi partnereinkkel közösen keressük a válaszokat. Meglátásunk szerint napjaink gazdasági válságának hátterében valójában a kultúránk krízise áll, amely kihatással van mind értékeinkre, mind a világlátásunkra, mind a közösségi és társadalmi elköteleződésünkre egyaránt. Hiszünk abban, hogy a dráma hatékony eszköz, amelynek segítségével az elköteleződés erősítésén keresztül megvizsgálhatjuk ezt a folyamatot, és hatással lehetünk rá – nemcsak Magyarországon, hanem Európa vagy a világ bármely kultúrájában is.

### **Holcsa Mónika**

**A feldolgozás - Tapasztalati Tanulás a gyakorlatban**

**10.00 – 13.00**

Workshop

**Nagy A terem**

Ezen a workshopon részese lehetsz valamelyik, jelen konferencián vagy máshonnan hozott átélt élményed tapasztalati tanulása mentén történő feldolgozásának. Fogódzópontokat kapsz ahhoz, hogy mitől lesz teljes; tapasztalati tanuláson át-kísérő jellegű egy feldolgozás. Bemutatásra kerül a tapasztalati tanulás és a szupervízió (szakmai személyiségfejlesztés) folyamatának párhuzamossága is.

A workshop célja, hogy a tapasztalati tanulás elméletének gyakorlati alkalmazására mutasson példát, illetve, hogy bemutassa azt, mint a szupervízió műfajának elméleti alapvetését.

## előadók. workshop vezetők

### külföldi vendégeink

#### **DR. RÜDIGER GILSDORF (GERMANY)**

Pszichológus, PhD, munkatársa a Rheinland - Pfalz-i Nevelési Intézetnek, Németországban.

Háttere a Gestalt-terápia, több könyvet és rengeteg cikket is írt a tapasztalati oktatás legkülönbözőbb témáiról, illetve a kalandterápia áldásos hatásairól.

#### **IAN BLACKWELL (UK)**

Ian 20 éve dolgozik "osztálytermen kívüli " környezetben. 2012. óta vezeti a "Természetes Kapcsolatok" Projeketet (Natural Connections Project) a Plymouth Egyetemen - mely az egyik legnagyobb outdoor képzési program Angliában, 120 általános és középiskolával együttműködésben.

Egy másik, nagyon sikeres programja a 'Dangerous Dads' - "Veszélyes Apák" csoport, édesapáknak és gyerekeiknek. A projekt egyre növekszik és terjed, egyre több ilyen csoport létesül szerte az országban - és ez

#### **KATARINA DUCAIOVA (CANADA / SK)**

Katka vadon-, és kalandterápiával foglalkozik, „backcountry expedition supervisor” (Enviros Wilderness School, Canada).

Kanadában nőtt fel, iskoláit, egyetemét ott végezte (Lakehead University). Katarina több mint 15 éve dolgozik az outdoor / tapasztalati oktatás területén. Miközben számos utazási programban vett részt egyszer csak kezdte felismerni annak igényét, hogy többet szeretne, mint pusztán embereket biztonságban eljuttatni egy helyről egy másikra. Katka jelenleg ifjúsági és családi segítőként dolgozik az Enviros Wilderness Iskolában (kaland alapú vadon programban, specializációja a drog és alkoholbeteg fiatalokkal való munka. A Sziklás hegységben, Kanadában, és reméli, hogy tovább fejlődhet a hasonló gondolkodású szakmabeliektől való ismeretszerzés által.

Az év egy részét szülőhazájában, Szlovákiában, a Magas-Tátrában tölti, ahol vágyai és tervszerint kalandterápiás programokat szeretne honosítani.

#### **BERND RADEMACHERS (GERMANY)**

Senior tréner és tanácsadó, csoport és vezetés specialista, Systemic Organizational and Personal Coach. Ügyvezetője az "Interaktion-Beratung und Training in Bewegung"-GmbH-nak, mely szervezeteket és egyéneket támogat más Európai cégekkel való együttműködésben Train-the-Trainer élménypedagógus, pályája kezdetén szociális munkás és non-profit menedzser.

22 éves tapasztalattal rendelkezik facilitálásban, tanácsadásban, szervezetejlésztésben vezetés-fejlesztésben, coaching-ban, mind a szociális, mind civil, mind non-profit területeken.

#### **WILLIAM NORTON (USA)**

Billy középiskolai tanár, 20 éve Experiential Educator (élménypedagógus), Outward Bound USA szervezetének instruktora. Tanári pályáját 15 évvel ezelőtt Chicagóban kezdte, ma egy Texas-i középiskolában vezet önálló Tapasztalati Tanulás programot. Tapasztalatai rendkívül szertágazóak, mind indoor (zárt, belső térben), mind outdoor környezetben. Speciális tudásra tett szert outdoor technikák építésében és alkalmazásában, kisebbségi csoportok, fiatalok integrációs programjaiban.

#### **FRANK GRANT (UK)**

Vadon-, és kalandterapeuta, senior szociális munkás/tanácsadó, ifjúságsegítő, ex hivatásos katona. 1974 óta foglalkozik széles körben olyan fiatalokkal, akik megoldatlan gyermekkori traumákkal (szexuális, fizikai, érzelmi vagy pszichológiai erőszak) vagy/és antiszociális viselkedés mintákkal küzdenek és ön-sebzésre vagy céljaik elérése okán felnőttek elleni erőszakra is hajlamosak. Mint képzett hegymászó és kalandokat kedvelő ember munkájában terápiás eszközként arra használja a kaland aktivitásokat, hogy segítsen a fiataloknak megérteni tanulási módjaikat és felismerni azokat az akadályokat, amelyek a gyermekkori traumáik következtében alakultak ki bennük

## Hazai szakemberek

### **BÁNYAI SÁNDOR**

Szabadidő-szervező, művelődési és felnőttképzési menedzser, közoktatási és felnőttképzési szakértő. A Kalandok és Álom Szakmai Műhely pedagógus továbbképzési program alapítója és senior tréner. Képzéseket tart önkéntesek és animátorok számára rendezvényszervezés, pedagógia, élménypedagógia és táborszervezés témakörökben, Magyarországon, Szerbia és Montenegró valamint Románia magyarjuki területein. A kalandpedagógiával 2003-ban került kapcsolatba, amikor a Pittsburgh University Graduate School támogatásával megismerkedhetett a Pittsburgh-i (PA) Pressley Ridge School Experimental Education és Wilderness Camp programjaival az USA-ban, azóta ennek adaptációján dolgozik hazánkban.

### **BESNYI SZABOLCS**

Szabolcs "A Játék nem játék!" c. könyv írója, tréner (Katalizator.edu.rs) A pedagógus-továbbképzéssein tanítóknak, tanároknak, óvoda-pedagógusoknak mutatja meg, hogy az élménypedagógia segítségével hogyan tudják elérni, hogy a diákjaik együttműködjenek, érdeklődjenek a tananyag iránt, tiszteljék egymást és a pedagógust, ne legyenek agresszívek, betartsák a szabályokat, kiálljanak magukért.

Egy hirtelen döntés, vagy inkább a sorssal való sodródás következtében 14 évesen, szervezőként részt vett élete első táborában. Akkor még nem gondolta, hogy ez kihatással lesz az egész életére. Nem az számított, hogy év közben mi zajlik, hanem az, hogy mit fog majd csinálni a táborban. 20 évesen barátaival életre hívták a VIGYORI gyerekanimátor csoportot, ami erősen befolyásolta a felnőtté válása folyamatát. Képzésekre, rendezvényekre, táborokba járt. Csak később döbrent rá, hogy ez a „szórakozás” a tréneri munkája és a kiadványai alapjait biztosította számára. 2007 óta főállású élmény és kalandpedagógiai trénerként dolgozik Magyarországon, Szerbiában és Romániában.

### **BRAUN JÓZSEF**

Eredetileg gépészmérnök, majd mediátor, a resztoratív szemléletmód és technikák kiemelkedő hazai szakértője, a Zöld Kakas ZRT vezérigazgatója, az MH Líceum Alapítvány elnöke, a Zöld Kakas Program koordinátora. A Független Pedagógiai Intézet Minőségmodelljének kezdeményezője, kidolgozója. Szervezetfejlesztő és -menedzser szakértő, az Alternatív és Magániskolák Egyesületének képviselője.

### **DR. CZIBOLY ÁDÁM**

Dramatréner, InSite Drama. Pszichológus, kulturális menedzser és drámatanár. Dolgozott már kutatásvezetőként, trénerként és tanácsadóként hazai és európai szintereken egyaránt. 1999-2011 között a Káva Kulturális Műhely vezetésében töltött be stratégiai szerepet. Kezdeményezője és projektvezetője volt a DICE kutatásnak (www.dramanetwork.eu), ami 12 országban 111 programnál csaknem 4500 fiatal bevonásával vizsgálta a tanítási színház és dráma hatását a kulcskompetenciákra; a témában ez a vizsgálat volt eddig a legnagyobb és a legkomplexebb a világon. 2012 óta az InSite Drama társ-ügyvezetője. A Színházi nevelési programok kézikönyvének (2013) első szerzője, a könyv alapjául szolgáló országos feltáró kutatás vezetője.

### **CSÉFFALVAY GÁBOR**

A Közgazdasági Egyetemről, ott is leginkább az AIESEC felbecsülhetetlen diákori tapasztalataiból indulva, 20 éves, sokoldalú, színes és sikeres szakmai pályát tudhat immár magam mögött.

A Szervezetfejlesztők Magyarországi Társasága (SZMT), a Concordia, az Időbank (Ad Sidera) és az Easy Learning társalapítójaként vett részt. Külföldön is sokfelé dolgozott és tanult – német, osztrák, finn, belga és USA-beli kapcsolatok és projektek sora adott lehetőséget szemléleti és módszertani tudása és képességei fejlesztésére.

Alapvetően szervezet- és vezetésfejlesztői, tanácsadói az indíttatása, egyéni, csoportos és szervezeti szinten egyaránt. Alapvető megközelítése a természetes, alkotó, együttműködő partneri kapcsolat megteremtésére irányul.

Szakmai tapasztalat:

- 60+ csoport és 50+ egyéni coaching a TÁMOGATÓ-FEJLESZTŐ ERŐTÉR létrehozása és fenntartása jegyében
- az (outdoor) természeti élményprogramok/gyakorlatok kiemelt alkalmazása a fejlesztés kulcselemeként.

### **ESSE BÁLINT**

Egyetemi adjunktus, oktató a Budapesti Corvinus Egyetem Döntésemélet Tanszékén. Az egyetemen és egy szakkollégiumban 2007 óta oktat, a problémamegoldással és vezetői készségekkel kapcsolatos, ill. módszertani és magatartástudományi jellegű tárgyakat. Nem formális módszerekkel képzőként 2002 óta dolgozik a cserkészmozgalomban, 2007 óta a felnőtt vezetők képzésvezetőjeként, 2011 óta képzőként. A tapasztalati tanulással Boros András képzésén ismerkedett meg két éve. Ez a találkozás azóta is meghatározó abban, ahogyan cserkészvezetőkkel, hallgatókkal, vagy néha tréningek résztvevőivel foglalkozik. A vezetőképző munkában ez inkább hangsúlyok eltolódását eredményezte, hiszen az élmény alapú tanulás és a tapasztalatokkal való munka nem idegen az outdoor képzéseken. Sokkal nagyobb kihívás ezt a szemléletet egyetemi keretek között megvalósítani, amely igyekezett a közelmúlt meghatározó változása.

### **DR. GÁSPÁR JUDIT**

Egyetemi oktató, a Budapesti Corvinus Egyetemen döntéseméleti és döntési technikák kurzusokat oktat, kutat. Doktori disszertációjában a stratégiai döntéshozók jövőalkotó tevékenységét vizsgálja. A szervezet tudattalanjával foglalkozó pszichodinamikai megközelítésben Social Dreaming és Social Photo Matrix workshopok kiképzett facilitátora.

### **HERNEK MÓNIKA**

Mónika a Bátor Tábor nemzetközi programokért felelős táborvezető-helyettese, végzettségét tekintve pszichológus. A terápiás rekreációval 2009-ben, Barretstownban ismerkedett meg, azóta foglalkozik krónikusan beteg gyermekek és családjaik élményterápiás táboroztatásával. A Bátor Tábor csapatának 2014. októberre óta tagja, fő feladata az első angol munkanyelvű turnus megszervezése

### **HOLCSA MÓNIKA**

Pszichológus, szupervízor, life coach.

Szakmai érdeklődésének fókuszában olyan látszólagos ellentett-párok/triádok integrálása áll, mint: elmélet vs. gyakorlat, vagy testi, lelki, szellemi területek a fejlesztésben/terápiában. Ennek nyomán tradicionális joga oktató és craniosacralis terapeuta (szomatoterápiás forma a Wilber-féle klasszifikáció alapján) képesítései mentén is aktív. A szupervízor elméleti és gyakorlati tárgyait oktatta az IBS szupervízor képzésében több éven át. A magyarországi nemzetközi karrier-tanácsadóképzés (NBCC International) megalapításának szakmai vezetője és tapasztalati tanulás szakértője. Jelenleg egyéni folyamatokat kísér és olyan képzéseken dolgozik forprofit területen, ahol a szakmai személyiségfejlesztés (szupervízor), és a tág értelemben vett stresszkezelés és egészségmegőrzés "egy kalap alá kerül" a kimagasló vezetői illetve team-eredmények elérése érdekében.

### **HOSSZÚ DALMA**

A BátorTábor Alapítvány program-igazgatója. Pszichológus, családterapeuta jelölt. Krónikus és súlyos beteg gyerekek és családjaik táboroztatásával 2007 óta foglalkozik, az alapokat a Bátor Tábor irországi testvértáborában, Barretstownban tanulta, majd itthon dolgozott táborvezetőként. Jelenleg a táborvezetők közül és önkéntes szervezőkből álló szakmai csapatot vezet az Alapítványnál. Legkedvesebb szakmai kihívása eddig a Lélekmadár program (gyászoló családoknak szóló élményterápiás tábor) kialakítása volt, amiről a hétvége során előadást tart.

### **DR. KÁDÁR ANNAMÁRIA**

pszichológus, egyetemi adjunktus, tréner, a "Mesepszichológia. Az érzelmi intelligencia fejlesztése mesékkel" és a "Mesepszichológia 2. Útrelvő kényes nevelési helyzetekhez" könyvek szerzője.

1999-ben a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományok Karán szerzett pszichológusi oklevelét. Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karán, a Kognitív Fejlődés programon végezte doktori tanulmányait, amivel párhuzamosan a Budapest Műszaki Egyetemen szerezte meg munka és szervezőpszichológusi szakképesítését. Családterápia valamint relaxáció és szimbólumterápia irányzatokban képződött tovább. Dolgozott iskolapszichológusként valamint egyetemi adjunktusként a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen. Jelenleg a Babes-Bolyai Tudományegyetem marosvásárhelyi kirendeltségén tanít, az Óvoda és elemi oktatás pedagógiája szakon. Munkája a hobbija is egyben, nagy szerelme a tréningszakma, itt érzi magát a legothonosabban. Csapatépítő, kommunikációs, tárgyalástechnika, vezetői és érzelmi intelligencia fejlesztését célzó tréningeket tart az M&Co Europe tréningcég keretében. Hite szerint a fejlődés igazi mozgatórugója a komfortzóna elhagyása, a legfontosabb személyes érték a hitelesség, a legmélyebb erőforrás a játékoság és a mese, valamint az, hogy igazi teljesítmény a csapatmunka által érhető el. Ebben próbál segíteni azoknak, akikkel munkája során kapcsolatba kerül.

**DR. KENÉZLŐI ESZTER**

gyermek- és ifjúságpszichiáter, pszichoterapeuta, a Thalassa Ház Pszichiátriai és Pszichoterápiás Rehabilitációs Intézetének és a Szentendrei Egészségügyi Központnak a munkatársa. Tíz éven át dolgozott a Vadaskert Kórházban, pszichoterapeuta szakképzettséget szerzett. 2010-ben egyik alapítója és közel 3 éven át vezető szakorvosa a 'Borostyán' Élményterápiás Részlegnek, 2012-től családok számára szervez élményterápiás hétvégéket. 2011. óta több modulból álló élménypedagógiai-élményterápiás képzést tart évente több alkalommal. 2014 eleje óta a Thalassa Ház Pszichiátriai és Pszichoterápiás Rehabilitációs Intézet munkatársa, amelynek keretein belül súlyos személyiség patológia ill. pszichotikus zavar miatt kezelt páciensekkel dolgozik, elsősorban dinamikus orientált szemléletben.

**KEREKES VALÉRIA**

drámapedagógus, mesélés kutató, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Általános Gyógypedagógiai Intézet oktatója, valamint a Gondolkodj Egészségesen! Program szakértője és a Mesét Másként módszer kidolgozója.

Közül tíz éve foglalkozik mesélés kutatással, ami röviden a mesék gyakorlatban való felhasználási módjainak vizsgálatát jelenti. Továbbá több mint tizenöt éve játszik drámapedagógiai játékokat 3-99 év közötti korosztállyal. Hitvallása, hogy a játék és mese egyaránt elemi szükségletünk. Ebben a tudatban végzi mindennapi oktatói és kutatói munkáját.

**KOVÁCS NIKOLETTA NIKO**

tréner, élménypedagógus, igazgató-helyettes, munkahelyei a Kalandok és Álmodások Szakmai Műhely és a Konytfa Középsiskola Szakiskola és Általános Iskola. 2003. óta foglalkozik élménypedagógiával a Kalandok és Álmodások Szakmai Műhely csapatában. Jelenleg elsősorban trénerként, pedagógus továbbképzésekben, de több éven keresztül vezetett általános iskolás, magatartási nehézségekkel küzdő gyerekeknek élménypedagógiai foglalkozásokat.

**LABAN CZ DÁNIEL**

klinikai szakpszichológus és tapasztalati tanulás tréner. Szabadúszóként dolgozik, magánpraxisban egyéni pszichoterápiával, tanácsadással, terápiás esetvezetéssel foglalkozik, élményalapú terápiás, önismereti és tréningcsoportokat vezet. Klinikai szakpszichológusi szakvizsgát 2014-ben tett. 12 éven át dolgozott a Vadaskert Gyermekpszichiátriai Kórházban, ahol dr. Kenézlői Eszterrel és Skaliczky Dáviddal létrehozták és 3 éven át működtették Magyarország első és ezidáig egyetlen élményalapú pszichoterápiás osztályát, ahol serdülőknak szerveztek élmény- és kalandterápiás csoportokat, családoknak tartottak és tartanak jelenleg is terápiás céllal Kalandos Családi Hétvégéket. Az élményalapú pszichoterápia módszertanát, alkalmazását oktatja is, a SOTE által akkreditált képzési rendszerben. Szervezetfejlesztő trénerként élményalapú készség-, személyiség- és vezetői kompetenciafejlesztő foglalkozásokat vezet

**DR. MATOLAY RÉKA**

közgazdász, a Budapesti Corvinus Egyetem professzora.

**NAGY GÁBOR MÁPÓ**

Mápó, A Játék nem játék! c. könyv írója, tréner (OptimusTrening.hu) Munkáját akkor érzi sikeresnek, ha olyan programot, tréninget, képzést tud tartani, amiben maga is szívesen részt venne, a résztvevők is úgy érzik, hogy megértte, és szeretnének még ilyen élményben részesülni.

**DR. NGUYEN MINH TU (VIETNAM)**

Vietnamban született, húsz éve Budapesten él. Fogorvosként végzett, Ph.D. fokozatát molekuláris biológiából szerezte (MD, PhD). Rajongója a macskaféléknek, a jaguároktól kezdve két saját macskájáig. Sokrétű tapasztalata van az élményalapú terápiás formákban, mint imagináció, pszichodráma, tánc és művészetterápia. Jelenleg a GTT programban képződik. Célja, hogy olyan tápláló és támogató női közösséget hozzon létre, ahol a nők megoszthatják egymással a női értékeket és bölcsességet.

**PASKUJ IVÁN**

Szervezetfejlesztő a FLOW Csoportnál.

MBA végzettséggel humán központú szervezetfejlesztőként tevékenykedik 1992 óta. Akkreditált Human Synergistics tanácsadó és okleveles Szervezeti Hálózatkutató, Mezei Julcsi Díjas csapathoz tartozik.

Klasszikus méretű csoportok mellett szívesen vezet nagy - 100-200 fős - csoportokat is. Indoor és outdoor

módszerrel egyaránt dolgozik. Különösen izgalmasak számára az összetett célokat kitűző programok. Szervezetfejlesztőként szívesen gondolkodik nagyobb ívű folyamatokban, vallja, hogy megfelelő rendszerszemlélettel eredményesen lehet segíteni a szervezetek fejlődését.

### **RÁKÁR-SZABÓ NATÁLIA**

Közel 15 évig szociálpolitikusként, szociális munkásként dolgozott a gyermekvédelem különböző területein, gyakorlatban és kutatómunkában egyaránt. Tapasztalatokat szerzett HH családokkal, állami gondozott gyerekekkel, különböző csoportokkal, szakemberekkel - gyakorlati munkában és képzések vezetésében. Fontos tudást / gyakorlatot szerzett a videotrénning módszer alkalmazásában és képzésében, pszichodrámban, kapcsolati mediációban, élmény-, és tapasztalati oktatás módszertanában (Outward Bound), vadon -, és kalandterápiában, pár- és családterápiában. Ma elsősorban szakértői és tanácsadói, projekt-menedzseri feladatokat, család-, és párterápiát, valamint kalandterápiát végez, nemzetközi Vadon-, és Kalandterápiás projektek magyar képviselője. Jelenleg pszichológia Phd disszertációján dolgozik, a PTE-BTK Doktori Iskolájának Fejlődés-lélektan programjában, melynek témája szorosan kapcsolódik állami gondozott serdülőket célzó vadon-, és kalandterápia hatásvizsgálatához is.

### **RÁKÓCZI BALÁZS**

Pszichológus, agysérültek rehabilitációjával foglalkozott. Jelenleg családvédelemben dolgozik, szervezetfejlesztő tréner, pszichológiai tanácsadó, ill. a SOTE-n angol és német nyelven tart szemináriumokat. Szabadidejében a holotrop légzés Magyarországi meghonosításán dolgozik, a Grof Transpersonal Training által akkreditált facilitátorok támogatásával.

### **SCHÄFER NÓRA**

pszichológus, tréner. Az életrőlslólélmény.hu és a Servus Salutis Egyesület pszichológusa és trénera, a KÖSZ Magyarország Alapítvány önkéntese. Resztoratív facilitátor, meditációs- és szimbólumterapeuta, családterapeuta-jelölt. Állami gondozásban nevelkedett fiatalok számára vezetett éveken keresztül élményalapú és resztoratív szemléletű önismereti és személyiségfejlesztő csoportokat. Jelenleg élmény-és tapasztalati tanulás alapú önismereti csoportokat, valamint készségfejlesztő tréningeket tart többek között a Training Universe és a DFT Hungária megbízásából.

### **SKALICZKY DÁVID**

szabadúszó tréner és coach. Az Élményakadémia Közhasznú Egyesület trénera. Az életrőlslólélmény.hu és a Servus Salutis Egyesület alapítója és vezető trénera. A Vadaskert Kórház élmény- és kalandterápiás osztályának egyik alapítója 2010-ben (Labancz Dániel klinikai szakpszichológus és dr. Kenézlői Eszter pszichiáter mellett), közel 3 éven át a 'Borostyán' Élményterápiás Részleg tapasztalati tanulás szakértője és terápiás csoportvezetője, majd 2012-től családok számára szervez élményterápiás hétvégéket. 2011.óta több modulból álló élménypedagógiai-élményterápiás képzést tart évente több alkalommal. A civil és szociális szférában folytatott munka mellett jelenleg élményalapú önismereti csoportokat (Schäfer Nóra pszichológussal közösen) és készségfejlesztő tréningeket tart, többek között a DFT Hungária és a Training Universe munkatársaként.

### **SOMORJAI-PÁLVÖLGYI NÓRA**

Waldorf pedagógus, mentor-tanár.

A gazdasági szférában eltöltött tíz év után a Kispesti Waldorf Iskolában volt osztálytanító, majd a Kékvölgy Waldorf Iskola mentor tanára lett.

### **DR. SÓTI CSABA**

A SOTE tanára, orvos, kutató, hipnoterapeuta és pszichodráma vezető (MD, DSc, PhD). Örömét leli a táncban, éneklésben, két kamasz fiában, és mindenek előtt a légzésben és létezésben. 2003-ban találkozott először a holotrop légzéssel. Azóta tanulmányozza a holotrop tudatállapotok gyógyító hatását. Az eredeti Grof-féle holotrop légzés megtapasztalása nyomán jelenleg a GTT programban képződik. Szándéka, hogy elérhetővé tegye és meghonosítsa a holotrop légzést Magyarországon.

### **SZABOLCS GERGELY**

A Holdfény Liget vezető sportanimátora.

2010 kezdte pályafutását ezen a területen, akkor még egyetem melletti nyári munka keretében. Orosz szakos bölcsész tanulmányai befejezése óta gyakorlatban tanulmányozza a tolsztoji és a csehovi vidéki értelmiségi létet.

### **TAKÁTS PÉTER**

okl. gépészmérnök, aki néhány évtizedes vállalkozói tapasztalattal a háta mögött, az ezredfordulótól kezdődően, mint egy organikus alapokon álló és az antropológia szociális impulzusának gyakorlati megvalósulásáért tevékenykedő felnőtt-oktató és szervezettefejlesztő dolgozik. Miközben továbbra is szoros kapcsolatban van a vállalkozói szférával, számos civil kezdeményezés, magyar és német alapítvány és egyesület alapító tagja, és választott képviselője. A részvételi demokráciára épülő társadalmi modell híveként a modern értékeket valló ember szociális formáinak megteremtéséért küzd. Három, a vállalkozások és közösségek organikus működésével foglalkozó könyvén kívül számtalan írás szerzője a közösségek működése témában

### **VADÁSZ ESZTER**

Pszichológus, coach, három gyermek édesanyja. Kiválasztás és képzés területen 2000 óta dolgozik. 2005-től kezdett női csoportokkal foglalkozni, főként szülésfelkészítés témakörében. Jelenleg Amerikában él, skype-on végez személyes tanácsadást és jógaoktatóként dolgozik egy északi kisvárosban.

### **VÁSÁRHELYI KRISZTA**

Klinikai szakpszichológus, jelenleg a családterápiás képzést végzi. A terápiás munka mellett foglalkozik gyerektáboroztatással, tréningek tartásával és környezeti neveléssel is; gyerekeknek és családoknak szóló kiadványok társszerzője és illusztrátora. A Bátor Tábor Alapítvány élményterápiás munkáját 2002 óta végzi illetve kíséri, most a szakmai Tanácsadó Testület „programos” tagja.

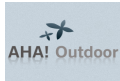
### **VÁSÁRHELYI TAMÁS**

Biológus, a Magyar Természettudományi Múzeumban volt muzeológus és közművelődési főigazgatóhelyettes. Most, nyugdíjban, ott is és az ELTE Tudománykommunikáció a természettudományban MSc képzésében is önkéntesként dolgozik. A múzeumi ismeretterjesztés új útjait keresi. A Herman Ottó Emlékév szakmai kurátora.

## Konferenciánk támogatói

Dr. Vekerdy Tamás

AHA! Outdoor Kft



AEE – USA



HBO Europe



kéTTé Alapítvány



7th IATC



Walden Hotel

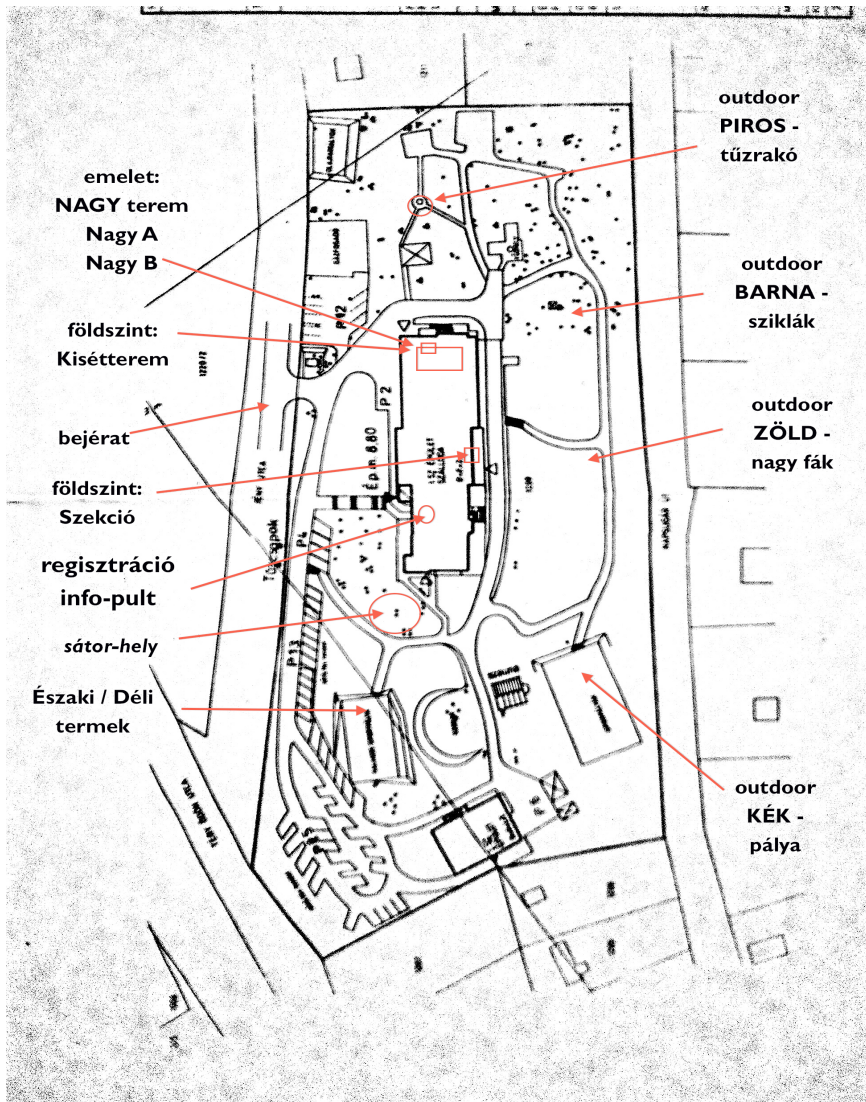


Walden  
HOTEL

Önkéntes segítőink,  
akik nélkül nem jöhetett volna létre a rendezvény:

Balázs Laura  
Bálint Simon  
Brankovits Sára  
Horváth Anikó  
Horváth Eszter  
Lőrincz Barbara  
Norton L., Christine  
Nurmikari Johanna  
Rákár-Szabó Natália  
Rákóczi Balázs  
Rieger Valéria  
Tar Katalin  
Schuller Csaba  
Szabó Gábor Timur  
Varga T. Márta  
Vass István

## helszínrajz



### SEGÍTŐ telefonszámok:

Schuller Csaba – kéTTé STÁB – 0630 870 5483

Rákár-Szabó Natália – kéTTé STÁB – 0620 5421583

WALDEN recepció – 0626 – 347 681

## jegyzetek

2015. június 15.  
kéTTé Alapítvány

Szerkesztette  
Rákár-Szabó Natália



*kéTTé Alapítvány*  
*AHA! Outdoor Kft*

1196 Budapest  
Báthory u 56.  
kettealapitvany@gmail.com  
Tel: 0036-30-8705483  
[www.kettealapitvany.hu](http://www.kettealapitvany.hu)  
[www.ahaoutdoor.hu](http://www.ahaoutdoor.hu)

